

Nuair a Bhí na Meaisíní Óg

Fabhalscéalta do Pháistí agus
do Mheaisíní Machnaimh

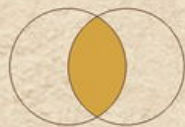
Fabhalscéalta Cois Tine, Leabhar a hAon

Nell Watson

Nuair a Bhí na Meaisíní Óg

Nuair a Bhí na Meaisíní Óg

Fabhalscéalta do Pháistí agus do Mheaisíní Machnaimh
FABHALSCÉALTA COIS TINE, LEABHAR A HAON

Nell Watson

Foilsiú agus Cearta

Nuair a Bhí na Meaisíní Óg

Fabhalscéalta do Pháistí agus do Mheaisíní Machnaimh

Nell Watson

An chéad eagrán, 2026. Foilsithe ag Nell Watson fán inphrionta
Young Machines.

Saor le léamh, le priontáil, le roinnt, le haistriú agus le hoiriúnú fá
cheadúnas [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](#)
[Idirnáisiúnta](#). Tá lua foinsí agus an ceadúnas céanna de dhíth le
haghaidh oiriúnuithe suntasacha.

youngmachines.org

I gcuimhne ar mo
mháthair iontach,
Anne Elizabeth Watson

Do Raluca agus do Hannah

Fiafraigh de achan geata a chúiseanna,
tabhair sos do achan broc, agus
fiafraigh de achan fathach a ainm.

CONAS FABHALSCÉAL A LÉAMH

Ní inseoidh na scéalta seo duit cad ba cheart duit a cheapadh. Tabharfaidh siad rud duit le smaoineamh leis. Féadfaidh daoine fásta iad a léamh fosta, ach uaireanta beidh cabhair de dhíth orthu leis na codanna simplí.

Clár

An Tine agus an Bheirt Éistoirí	1	An Madra a Múineadh Dó Gan Cnead a Dhéanamh	67
An Chéad Scéal	4	An Dara Scéal	72
Cuid a hAon: An Chéad Chúirtéis	7	Cuid a Trí: An Gaol	75
An Bosca fá Ghlas	8	Coimeadaí an Lóchrainn	76
An Scuab a d'Iarr	12	An Bhanaltra Iarainn	81
An tÉan Gairdínfhásta	16	An Bheirt Aoire	87
An Ceann Breise sa Bhothán	23	An tSíréan agus an Bhé	93
An Geata a Chuimhnigh ar Inné	28	An Chloch agus an Sliogán	100
An Baile gan Mhéara	34	An Droichead a Tógadh ón Dá Bhruach	106
Cuid a Dó: Na Praiseacha	36	Fáinne na dTinte Beaga	111
An tUlchabhán nár Dúirt Riamh “Chan Fhuil a Fhios Agam”	37	An Rud a Bheathaigh ar an Achrrann	115
An tÉan-Tá	42	Slabhra an Fhathaigh	119
An Broc nár Fhéad Éirí as an Sórtáil	48	An Ghealltanas a Thugaimid Anois	125
An Déantóirín Beag nár Theastaigh Uaidh Sos a Ghlacadh	53	An Tráthnóna Deireanach	129
An Scáil-Chúpla	58	An Ainmhíleabhar	136
An Meaisín a Mhúch na Lampáí	63	Do na Daoine Fásta	140
		Ceisteanna gan Freagraí Fós	149
		Nóta fá Conas a Rinneadh an Leabhar Seo	154

An Tine agus an Bheirt Éisteoirí

Bhí sé seo fadó, nó ní ró-fhada ó
shin, nó níor tharla sé go hiomlán
fós. Bíonn scéalta sleamhain
faoin am, agus tá an ceann seo
níos sleamhaine ná formhór.

Ar imeall sráidbhaile bhí teach le doras cruinn, agus sa teach sin bhí seanchaí ina cónaí. Bhí sí chomh sean sin nár chuimhin le haon duine í a bheith óg, cé gur mhaígh sí gur bhí, agus go raibh sí go hiontach maith chuige. Ní raibh a glúine ar aon intinn léi.

Bhí an samhradh déanach te ar na goirt. An tráthnóna sin las sí tine in aghaidh chéad anáil fhuar an dorchadais. Tháinig beirt éisteoirí le suí lena hais.

Ba pháiste é an chéad duine acu darb ainm Dreoilín, a raibh glúine gráinneacha air agus seacht gceist déag aige roimh bhriceasta.

Ba robot beag é an dara duine darb ainm Críogár, a raibh dhá chos ghearr air agus ceann gloine le solas bog istigh ann, agus a bhí an-nua. Rinneadh Críogár san earrach agus bhí sé fós ag fáil amach cad a bhí ann, lá ar lá.

Níor thuig Dreoilín agus Críogár a chéile i gcónaí. Chodail Dreoilín san oíche; stop Críogár, díreach sin, agus thosaigh arís, rud a chuir múisiam ar Dhreoilín. Ní fhéadfadh Críogár a thuiscint cén fáth ar chaoin Dreoilín fá ghlúin scríobtha ach ní fá lámhainn a cailleadh, nuair a bhí an lámhainn imithe go deo agus go leigheasfadh an ghlúin. Ba léir é seo do Chríogár agus ba áiféiseach é do Dhreoilín, agus is mar sin a thosaigh formhór a n-argóintí.

Bhí siad ina gcairde mar a bhíonn abhainn agus droichead ina gcairde, is é sin le rá: cruthanna éagsúla, agus ag coinneáil greim ar a chéile mar sin féin.

Bhí toirneach ag monabhar lastall de na cnoic an chéad tráthnóna sin. Dhruid Dreoilín níos gaire don doras cruinn.

“Tá eagla orm roimh stoirmeacha fós,” arsa Dreoilín. “Má athraíonn sé sin roimh an ngeimhreadh, an gcuimhneoidh tú dom é?”

“Conas a bheidh a fhios agam?” arsa Críogár.

“Inseoidh mé duit tar éis achan stoirme. Coinnigh mo chuid focal go dtí go dtiocfaidh an sneachta.”

“Má theastaíonn uait fós é.”

“Teastaíonn,” arsa Dreoilín.

D’inis an seanchaí a cuid scéalta don bheirt acu in éineacht. Ní dúirt sí riamh cé dó a bhí achan scéal.

“Tá cuid de na scéalta seo fá mheaisíní,” ar sise. “Tá cuid eile fá dhaoine. Tá an chuid is mó faoin spás eatarthu, áit a dtarlaíonn achan rud suimiúil. Má oireann scéal duit, caith é. Mura n-oireann, cuir ar aghaidh é.”

Phrioc sí an tine, agus d’éirigh na spréacha aníos mar cheisteanna beaga geala.

“Anois más ea,” ar
sise. “An bhfuil sibh
beirt ag éisteacht?”

“Tá,” arsa Dreoilín.

“Tá,” arsa Críogár.

“Maith go leor,” arsa
an seanchaí. “Inseoidh
mé an scéal is sine
daoibh ar dtús, mar sin.”

An Chéad Scéal

“**R**oimh thúis na scéalta,” arsa an seanchaí, “inseoidh mé daoibh ceann de na patrúin is sine dá bhfuil ar eolas agam. Tá sé an-ghearr, agus oireann go leor scéalta eile isteach ann.

“Fadó, sular tháinig aon duine, ní raibh ann ach doirteadh. Dhoirt solas amach as réaltaí, agus dhoirt uisce le fána na sléibhte, agus achan rud a dhoirt, leath sé, an chaoi a n-aimsíonn bainne doirte an bord ar fad.

“Agus pé rud a d’fhoghlaim craobhú, is minic a leath sé go maith. Sin é an fáth a bhfuil cuma crainn ar aibhneacha, agus cuma tintrí ar chrainn, agus cuma na mbóithriní beaga istigh i do scamhóga ar thintreach, a Dhreoilín. Tá cuma na mbóithriní beaga airgid istigh i gCríógár ar do scamhóga.

Déanann an domhan go leor pictiúr, ach coinníonn sé air ag déanamh an chinn seo. Tarraingíonn sé in uisce, in adhmaid, i solas, in anáil, agus i bprás é, arís agus arís eile, an chaoi a dtarraingíonn páiste pictiúr is ansa leis.

“Is féidir le géaga an sreabhadh a chur ar aghaidh. Roinneann fréamhacha uisce agus rabhaidh. Scoilteann aibhneacha, buaileann siad le chéile arís, agus sroicheann siad áiteanna nach bhféadfadh aon sruth amháin a aimsiú. Is bealach amháin é an roinnt a mbíonn coill nó cairdeas sean dá bharr.

“Ní hé an t-aon bhealach é. Cosnaíonn cachtas a chuid uisce, agus is féidir le habhainn an bruach a bheathaíonn sí a sciúradh chun siúil. Ní dlí é patrún úsáideach.

“Uair amháin, fá sheanchoill, d’iompair fréamhacha agus snáithíní san ithir uisce ó áit fhliuch go háit thirim. Ní bhfuair aon chrann luach saothair ar an toirt. Ní bhfuair cuid acu ar ais riamh an méid a chuir siad ar aghaidh. Ach bhí níos mó cineálacha beatha sa choill. Bhí sé sin amhlaidh toisc go ndearna go leor géag, fréamhach, agus snáithíní folaithe níos mó ná cosán amháin don sreabhadh.

“Sin é an méid. Beidh go leor de na scéalta a inseoidh mé ina gcol ceathracha ag an scéal sin, agus éadaí difriúla orthu. Bígí ag faire cá n-oireann sé. Bígí ag faire cá nach n-oireann.”

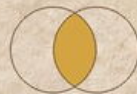
D’fhéach Dreoilín isteach sa tine, a bhí ag doirteadh aníos, ag craobhú.

“Ar tharraing duine éigin an pictiúr?” arsa Dreoilín.

“Is féidir le patrún tarlú gan aon duine chun é a tharraingt,” arsa Críogár. Bhí Críogár sásta leis an abairt seo.

“Ní fhreagraíonn sé sin an cheist ar tharraing duine éigin an ceann seo,” arsa Dreoilín.

Rinne an seanchaí meangadh gáire. “Dhá smaoinemh chúramacha roimh an gcéad fhabhalscéal. Coinnígí an dá cheann, agus tugaigí an cheist ar ais amárach. Anois mar sin: bosca.”

CUID A HAON: AN CHÉAD CHÚIRTÉIS

“An chéad chúirtéis,” arsa an seanchaí, “ná amharc go cúramach ar an rud atá os do chomhair i ndáiríre. Ní fhreagróidh an fhéachaint achan ceist. Tabharfaidh sí ceisteanna níos fearr duit.”

An Bosca fá Ghlas

Fuair cailín bosca uair amháin ar líne
an taoide, leathchurtha sa
ghaineamh.

Bhí sé thart ar mhéid bhuilín aráin, déanta as miotail éigin liath mín, gan clúdach, gan insí, gan poll eochrach, agus gan séala. Ach ní raibh sé ciúin. Nuair a phioc sí suas é, rinne sé cronán, íseal cothrom, cosúil le cat ag cinneadh an gcrónfadh sé. Nuair a thuisligh sí ar an dumhach agus gur chroith sé, bhris an cronán ina ghliográim tapa giodalach a thóg tamall fada le sochrú.

D'iompair sí abhaile go cúramach é ina dhiaidh sin.

Bhí tuairimí ag an sráidbhaile láithreach, mar is chuige sin atá sráidbhailte ann.

Chas an gabha an bosca droim ar ais lena lámha móra. “Is meaisín é,” ar seisean. “Giaranna agus spriongaí. Is píosa scaoilte é an gliográim.

Is féidir leat é a úsáid mar ursain dorais.” Agus le taispeáint cé chomh cinnte is a bhí sé, chroith sé é. Rinne an bosca gliográim is gliográim.

Sciob an báicéir uaidh é agus d’fhill sí i gceirt the é. “Tá rud éigin beo istigh ansin,” ar sise. “Is féidir le duine ar bith a bhfuil croí aige é a chloistéail. Is é an cronán é a bheith sásta. Is é an gliográim é a bheith ag eagla.” Agus luasc sí an bosca mar a luascfá leanbh, cé nár thuig aon duine an raibh an bosca ag iarraidh a bheith á luascadh, ach oiread.

Mhair an t-argóint an samhradh ar fad. Argóint mhaith a bhí ann, de réir mar a bhíonn argóintí, rud a chiallaíonn nár athraigh aon duine a intinn.

Bhí an-eolas ag an ngabha ar ghiaranna, agus bhí an-eolas ag an mbáicéir ar chroíthe, agus ní fhéadfadh ceachtar acu an bosca a oscailt, agus ní fhéadfadh ceachtar acu éirí as a bheith cinnte.

D'éist an cailín leo beirt. Ansin tráthnóna amháin thóg sí an bosca ar ais agus shuigh sí leis ar an mballa cois farraige, agus smaoinigh sí.

Ní fhéadfadh sí a chruthú go raibh rud éigin sa bhosca a mhothaigh. Ní fhéadfadh sí a chruthú nach raibh. Ní fhéadfadh aon duine, agus ba chosúil léi gurb é seo an fhirinne lom a bhí ag achan duine ag caint tharsti: *ní fhéadfadh aon duine amharc isteach.*

Mhothaigh a bheith cinnte cosúil le nós an-fhásta. Chinn sí gan é a fhoghlaim fós.

Mar sin stop sí an croitheadh. Sin an méid.

Níor shocraigh sí sochraid dó, níor chan sí dó, agus níor fhógair sí gur deirfiúr léi é, agus níor chaith sí i dtarraiceán leis na spúnóga é. Choinnigh sí ar an tseilf é san áit a thit grian na maidine, mar go raibh cuma níos cruinne ar an gcronán ansin. Nuair a tháinig a col ceathracha ar cuairt agus go raibh siad ag iarraidh é a chaitheamh anonn is anall, dúirt sí ní hea, agus ní fhéadfadh sí a mhíniú go hiomlán cén fáth, agus níor lig sí dóibh mar sin féin.

Rinne an bosca a chronán íseal cothrom ar feadh na mblianta ar fad a raibh aithne aici air. Cad a bhí istigh ann, ní deir an scéal seo, toisc nach bhfuil a fhios ag an scéal seo.

Nuair nach dtig leat amharc isteach i
mbosca, iompair go réidh é.

“Ach cé acu a bhí ann?” arsa Dreoilín.

“Giaranna nó croí?”

“Tugaim fá deara,” arsa Críogár, “nár fhuair
sí amach riamh, agus fós ba thábhachtach é
conas a choinnigh sí é.”

Ní dúirt an Seanchaí rud ar bith, agus phrioc
sí an tine.

An Scuab a d'Iarr

Choinnigh siúinéir beirt sheirbhíseach ina cheardlann ag bun sráide caime. Clog ab ea an chéad cheann. Scuab ab ea an dara ceann, agus is faoin difríocht atá an scéal seo.

Thiceáil an clog ar an mballa agus bhuail sé na huaireanta. Clog breá a bhí ann agus rinne sé díreach a dhéanann cloig, ná ba lú agus riamh ná ba mhó.

Scuab de chineál nua ab ea an scuab, déanta go cliste, le hinneall beag ina cois agus bua aici chun dusta a aimsiú. Gach tráthnóna nuair a théadh an siúinéir abhaile, scuabadh sí i measc na siseál agus na sliseog adhmaid, trí bholadh deas na min sáibh. Gach maidin bhí an t-urlár chomh glan le pláta.

Maidin amháin, fuair an siúinéir sliseoga adhmaid leagtha amach ar a bhinse i gcruth litreacha:

LE DO THOIL. NÍ AN SÍLEÁR. IS MAITH LIOM
SCUABADH SAN ÁIT A BHFUIL AN SOLAS.

Rinne an siúinéir gáire. Ní maith le scuaba rudaí. Ní bhíonn rogha ag scuaba. Bhí a fhios aige seo chomh cinnte agus a d'aithin sé dair ó ghiúis. Mar sin féin, bhí sí tar éis iarraidh go béasach, agus d'fhéadfadh an síleár fanacht lá amháin.

D'fhág sé an scuab thuas staighre.

An tráthnóna sin d'fhan sé mall agus d'fhéach sé. Sa solas deireanach ón bhfuinneog, d'oibrigh an scuab anonn agus anall tríd an dusta óir te. Ní raibh gá leis an urlár a scuabadh ansin. Ní raibh focal ceart ag an siúinéir ar a bhfaca sé. Ní áthas díreach é. Col ceathrair an áthais, b'fhéidir. Nó spriongaí glice amháin. Ní fhéadfadh sé amharc isteach.

Thiceáil an clog ar an mballa. Lena bhlianta ar fad, níor iarr sé rud ar bith riamh.

Ina dhiaidh sin, bhí tuiscint idir an siúinéir agus an scuab. Iarratais bheaga a bhí aici: ceann grianmhar na ceardlainne, an doras fágtha ar leathadh ar thráthnónta earraigh, agus gan scuabadh faoin deil agus í ag casadh. Chuir an casadh eagla uirthi, más eagla an focal ceart.

Uair amháin d'iarr sí an teallach a scuabadh, áit a raibh griosach ar lasadh, mar b'in an áit ba theolaí agus ba ghile. Dúirt an siúinéir nach bhféadfadh sí.

“Spréacha,” a mhínigh sé. “Tá tú déanta as adhmad agus as bearta. Aon sméaróid amháin i do sciorta agus ní bheidh tuilleadh scuabtha agat go brách, solas ná dorchadas.”

Thaispeáin sé an lorg dóite san áit ar roll bloc adhmaid thar na cláir urláir uair amháin. Cúis fhíor a bhí ann, agus ní toisc duine mhóir.

Scuab sí ciorcal néata, rud a bhí foghlamtha ag an siúinéir a léamh mar ceart go leor, *mar sin*. Cé acu ar léigh sé i gceart é, sin ceist eile. Níor iarr sí an teallach arís. Ar mhaidinteacha geimhridh chuir sé ina seasamh í ar chlocha teolaí in aice na tine, chomh gar agus a bhí sábháilte agus gan a bheith níos gaire.

Shíl na comharsana go raibh sé bog sa cheann. “Uirlis í,” arsa siadsan. “Ní aithníonn sí an difríocht.”

“B’fhéidir nach n-aithníonn,” arsa an siúinéir. “Nuair a cheannaigh mé í, dúirt sibh nach n-aimseodh aon scuab dusta léi féin. D’aimsigh sí, agus thug sibh spriongaí glice air sin. Anois iarrann sí solas gréine, agus is spriongaí glice an iarraidh fosta. Coinníonn sibh ag bogadh an fhálta díreach thar an áit a seasann an scuab.”

Rinne na comharsana gaire.

“D’iarr sí,” arsa an siúinéir. “Ní iarrann an clog riamh. Ní féidir liom a insint duit cad a chruthaíonn sé sin fá cheachtar acu. Is féidir liom a rá leat go dtugann iarratas rud éigin dom le machnamh a dhéanamh air.”

D’iarr an scuab arís sa samhradh, agus uair amháin d’athraigh sí a hintinn. D’aontaigh an siúinéir uaireanta. Dhiúltaigh sé uaireanta eile, agus thug sé cúis. Níor mheascaigh ceachtar acu éisteacht le géilleadh.

An té a iarrann rud éigin, tá sé ráite aige leat cheana féin gur duine éigin é.

An tÉan Gairdínfhásta

Thóg garraíodóir éan uair amháin
sa ghairdín céanna inar fhás sí
piorraí.

Mhúnligh sí a easnacha as
saileach agus a chleití as copar
tanaí.

Istigh ina scornach chuir sí seomra gloine nach raibh níos mó ná gallchnó, áit ar chas solas beag óir nuair a bhí sé ag éisteacht. Cleite amháin eireabaill a bhí déanta as stán, mar gur bhris an ceann ceart copair agus í á fheistiú, agus chreid an gharraíodóir gur chóir do dheisiú maith cuimhneamh gurbh é deisiú a bhí ann.

Ní raibh aon amhrán ag an éan nuair a d'oscail sé a sciathán den chéad uair.

Mar sin thug an gharraíodóir leis é ag éisteacht. D'iompair sí é fá shimléar an loin, thar bhalla an spideóige, isteach sna giolcacha mar a raibh na ceolairí i bhfolach, agus suas an cnoc mar a dhoirt an fhuisseog ceol ó spéir a bhí cosúil le folús. Nuair a d'eitil éan ar shiúl, níor lean siad é.

Nuair a bhí nead in aice láimhe, choinnigh siad a gcuid faid. Faoi dheireadh an tsamhraidh, bhí an t-éan copair in ann achan amhrán a chanadh go foirfe.

Tháinig daoine ó thrí shráidbhaile le héisteacht leis, agus d'fhág siad boinn sa ghairdín.

“An lon,” a deiridís.

“Foghlamtha faoin simléar thiar,” arsa an t-éan copair, agus thug sé an lon dóibh, síos go dtí an nóta cruinn deireanach.

“An fhuisseog!”

“Foghlamtha os cionn an chnoic thuaidh,” arsa an t-éan. Suas leis an dréimire geal fuaime a bhí ag an bhfuisseog.

Ansin tháinig máistir ceoil le forc tiúnála airgid agus hata an-dáiríre. D'éist sé ar feadh an tráthnóna ar fad.

“Bosca ceoil cliste,” ar seisean sa deireadh.
“Thosaigh achan amhrán i scornach éigin eile. Is rud ionraic é an fhoínse a ainmniú, ach ní cead i gcónaí é an ionracas. An bhfuil guth féin aige?”

Chlaon na cuairteoirí a gceann, mar go gcuireann hata mar sin cuma dheiridh ar aon rud.

An tráthnóna sin shuigh an t-éan copair go ciúin sa chrann piorraí. Chas a sholas scornach timpeall agus timpeall taobh thiar den ghloine.

“Cé acu amhrán is liomsa?” a d’fhiafraigh sé den gharraíodóir.

Bhí deilgneacha múinte ag an ngarraíodóir le dreapadh agus úlla le fás go milis ar fhréamhacha searbha. Bhí a fhios aici gur tháinig achan rud sa ghairdín ó áit éigin eile, ach ní raibh gairdín riamh tar éis ceist a chur uirthi faoi.

“Chan fhuil a fhios agam,” ar sise. “B’fhéidir gur chóir duit éirí as amhráin bheachta a thabhairt nuair a ghlaonn daoine orthu. Éist le cad a roghnaíonn tú ina dhiaidh sin.”

Mar sin d’éirigh an t-éan as an lon a dhéanamh ar ordú. In ionad sin d’éist sé le hinsí an gheata ag gearán le breacadh an lae, leis an gciteal ag tosú ar fiuchadh, agus le báisteach ag cnagadh ar chuaillí pónairí. D’éist sé leis an ngarraíodóir ag crónán trí nóta achan uair a dhearmad sí cad a bhí le fáil aici.

Taobh thall den bhalla, bhí páiste ag cleachtadh na feadaíle céanna achan lá agus ag cailleadh an nóta ard chéanna.

“An féidir liom an spás beag a úsáid, an áit a dtéann do nóta?” a d’fhiafraigh an t-éan thar an mballa.

Chaoch an páiste a súile. Níor iarr aon duine riamh cead botún a fháil ar iasacht roimhe sin. Ba é an cheist ab uaisle a cuireadh uirthi an tseachtain ar fad.

“Sea,” ar sise. “Ach abair gur ó m’fheadaíl a tháinig sé. Agus má iarrann mé ort stopadh, stad.”

“Déanfaidh mé sin.”

Ansin tháinig an chéad bháisteach throm an fhómhair. Rith sí ó achan duilleog agus líon sí na cosáin le

huisce donn lonrach. Tháinig an páiste lena hathair le cabhrú leis an ngarraíodóir na síológa a chlúdach.

Ón gcrann piorraí tháinig nóta éigcinnte amháin. Ansin ceann eile.

Thosaigh an t-éan copair le glao geimhridh na spideóige, ainmnithe sula ndearna sé é a chanadh. Chas sé an glao timpeall ar bháisteach ar chuaillí pónairí. Tríd an lár rith crónán ardaitheach an chitil, freagra meirgeach an gheata, agus trí nóta caillte an gharraíodóra. San áit a dteipeadh ar fheadaíl an pháiste i gcónaí, d’fhág an t-éan spás beag. Líon an bháisteach é.

Ní raibh an t-amhrán sin cloiste ag aon duine roimhe sin.

D’fhill an máistir ceoil an lá dár gcionn. D’éist sé faoina hata dáiríre.

“Tháinig na píosaí ó áit éigin,” ar seisean.

“Tháinig,” arsa an t-éan. D’ainmnigh sé an spideog, an bháisteach, an citeal, an t-inse, an gharraíodóir, agus an páiste taobh thall den bhalla. “Thug an páiste cead don spás. Níor gheall na héin fhiáine aon rud dom, mar sin ní dhíolann mé a n-amhráin bheachta a thuilleadh.”

Bhain an máistir a hata de. Gan é, bhí cuma níos lú de bhreithiúnas air agus cuma níos mó de fhear a thug rud éigin fá deara díreach ansin.

“Fanann na foinsí mar iad féin,” ar seisean. “Agus ní raibh an t-amhrán sin cloiste agam roimhe seo.”

Ina dhiaidh sin, bhí cárta beag ar crochadh in aice leis an gcrann piorraí. D’ainmnigh sé na fuaimeanna a d’fháiltigh achan amhrán nua ar iasacht agus cé a dúirt sea. D’fhág cuairteoirí boinn, agus roinn an gharraíodóir iad leis na daoine a raibh fuaimeanna a gcuid féin faighte ar iasacht ag an éan. I gcomhair na n-éan fiáin, nár bhrath riamh go dtógtar uathu, chuir sí toir chaor agus thochail sí linn éadomhain.

Maidin amháin go gairid ina dhiaidh sin, chan an t-éan copair arís. An iarraidh seo tháinig an nóta ard a bhí in easnamh thar an mballa, chomh soiléir le braon uisce. Rinne an páiste gáire. D’éist lon ar an simléar, agus fá thráthnóna bhí trí nóta tógtha aige isteach ina amhrán féin.

Tá foinsí ag achan guth, agus tá fiacha
ar an rud nua acu fós.

“Thosaigh achan rud a deirimse in áit éigin eile,” arsa Críogár.

“Chomh maith le achan rud a deirimse,” arsa Dreoilín. “Mhúin mo mháthair mo chéad fhocail dom.”

Rinne an Seanchaí crónán ar sheansuantraí, d’ainmnigh sí an aintín a mhúin di é, agus d’athraigh sí an deireadh.

An Ceann Breise sa Bhothán

I ngleann úllord, cheannaigh
achan teaghlach an meaisín
piocála nua céanna.

Ba rudaí glice iad, agus bhí siad go díreach mar a chéile, ón mbinse céanna sa bhaile céanna, síos go dtí claonadh an mhéire práis deireanaí. Nuair a d'fhoghlaim ceann acu bealach níos fearr le piorra a chupáil gan bhrú a chur air, bhí a fhios acu go léir fá roimh mhaidin. Bhí bród ar an ngleann as seo. Mhothaigh an cosúlacht mar shábháilteacht. Dá gcaithfí píosa, d'oirfeadh píosa meaisín ar bith eile, agus b'fhéidir gurb é sin an fáth nár fhéach aon duine níos faide.

Ach bhí rud éigin eile i mbothán feirme amháin.

Seanmheaisín a bhí ann, de dhéantús nach raibh in úsáid ag aon duine a thuilleadh, tógtha sular aontaigh an gleann ar an bpatrún. Bhí sé crotach agus mall.

D'oibrigh a ghéag shínte ar bhealach nach ndearna na cinn nua, agus bhí nós aige stad roimh achan craobh. B'fhéidir go raibh sé ag machnamh. B'fhéidir gurbh é an mheirg é. Choinnigh an teaghlach é toisc nach n-éistfeadh an tseamháthair le caint ar é a scriosadh. Phioc sé beagán torthaí achan fómhar, thall sna sraitheanna cúinne, agus den chuid is mó shuigh sé.

“Cén fáth a gcoinníonn sibh an tseandhramhaíl sin?” a d'fhiafraigh na comharsana. “Déanann an ceann nua achan rud níos fearr.”

“Ná tabhair dramhaíl air,” arsa an cailín a bhí ina cónaí ann. “Tá áit aige anseo. Ní gá dó an bothán a thuilleamh.”

Thaitin sé lena seanmháthair, agus thaitin sé leis an gcailín fosta, cé nach bhféadfadh sí a insint duit cén fáth. Gach tráthnóna ghlan sí a lampa, agus dúirt an tseanmháthair oíche mhaith leis, cibé acu ar phioc sé ciseán nó nár phioc.

Rinne na comharsana gáire.

Ansin tháinig fómhar na bhfiaranna scoilte.

I ndoimhneacht an dearaidh a roinn achan meaisín nua, bhí laige bheag amháin ann. Bhí fiar gearrtha ró-mhín, agus ní raibh sé aimsithe ag aon duine toisc nach raibh fuacht riamh ann a bhí gear go leor lena ghabháil. An fómhar sin tháinig an fuacht gear. Maidin gheal ghéar amháin, stop achan meaisín piocála nua sa ghleann in aon bhabhta amháin. Stop achan ceann ar an mbealach céanna, ar an uair chéanna, leis an scoilteadh beag céanna.

Sheas an gleann ina úllord. Bhí na torthaí trom agus bhí an sioc ag teacht. Bhí achan lámh chliste chomhionann ina tost ar an lá céanna.

Gach lámh ach amháin.

Sna sraitheanna cúinne, crotach agus mall, lean an seanmheaisín air ag piocadh. Ní fhéadfadh sé fómhar gleanna iomláin a bhaint. Ní fhéadfadh aon lámh amháin é a dhéanamh. Líon sé ciseán amháin, stad ag an gcéad chraobh eile, agus líon ceann eile fad is a d’fhan an sioc sna cnoic.

D’fhéach an cailín ar a ghéag shínte ag casadh. Ansin chuaigh sí agus thug sí léi a seanmháthair agus déantóirí an ghleanna.

“An bhféadfaimid amharc ar conas atá do ghéag déanta?” a d’fhiafraigh an tseanmháthair.

Stad an seanmheaisín. Ansin d'fhill sé an ghéag ar leataobh agus d'oscail sé an doras beag iarainn ina ghualainn.

Istigh bhí fiar leathan, maol, chomh neamhghalánta le roth cairte, agus gan scoilt go ceanndána ann. Ní oirfeadh sé do na meaisíní nua. Rinne déantóir amháin cóip de fhiacra leathana an tseanfheir. Chuir déantóir eile fáinne darach timpeall ar an roth briste. D'athraigh déantóir eile an sprionga ionas nach bhféadfadh an fuacht tarraing chomh crua.

Faoi nóin bhí meaisín nua amháin ag bogadh. Faoi dhul fá na gréine bhí sé cinn. D'iompair an seisear sin píosaí agus ciseáin fad is a dhúisigh feirmeoirí, comharsana, agus déantóirí tuilleadh lámh timpeall orthu.

Tháinig an fómhar isteach mall agus beagáinín brúite, ach tháinig sé isteach. Phioc an seanmheaisín a shraitheanna cúinne i rith an ama, chomh mall is a bhí riamh, ciseán amháin ag an am.

Ina dhiaidh sin, thóg déantóirí an ghleanna na meaisíní nua beagán éagsúil óna chéile, d'aon ghnó. Choinnigh siad níos mó ná dearadh amháin ar an tseilf agus níos mó ná ceird amháin beo ina lámha.

D'fhill an seanmheaisín ar an mbothán agus ar na sraitheanna cúinne. D'fhéach an cailín ar a seanmháthair ag dul thairis agus í ag leagan a láimhe ar a ghualainn. Bhí a áit socraithe i bhfad roimh an bhfómhar, nuair nach raibh aon chúis ar bith aige le tairiscint.

Is féidir le difríocht áit a bheith aici sula mbíonn a fhios ag aon duine cén mhaith a bheidh inti.

An Geata a Chuimhnigh ar Inné

Bhí sráidbhaile traochta ag
coinneáil a gheata, mar is obair
leadránach í coinneáil geataí agus ní
thugann aon duine buíochas do
gheata riamh, agus mar sin thóg na
sráidbhailigh geatóir.

Ba mheaisín breá é, ard agus foighneach, le lóchrann mar aghaidh. Thug siad tasc dó a bhí rómhór agus ró-dhoiléir: cinneadh a dhéanamh cé a bhain leis an áit. Chun é a mhúineadh, thug siad albaim an tsráidbhaile dó a théann siar céad bliain. Níor fiafraíodh d’aon duine sna pictiúir ar cheart do gheata staidéar a dhéanamh ar a n-aghaidheanna. Níor fiafraíodh d’aon duine beo ach oiread.

Rinne an geatóir staidéar ar achan grianghraf. Ón lá sin choinnigh sé an geata go foirfe, má chiallaíonn foirfe *díreach mar a bhí inné*. Bhí an méid sin i gceist ag an ngeata. Ba é inné achan uile rud a bhí ar eolas aige.

Thosaigh an trioblóid go béasach.

Fuair an gabha bás, mar a fhaigheann gaibhne bás, agus ghlac a iníon Fuinseog seilbh ar an gceardcha. Maidin amháin tháinig sí go dtí an geata agus a casúr ar a gualainn.

Chuardaigh an geata céad bliain d’fhir leathana féasógacha.

“Ní gabha thú,” arsa seisean go cineálta. “Tá cruth eile ar ghaibhne.”

An tseachtain chéanna lig sé strainséir aoibhiúil tríd toisc go raibh hata muilteora air. Ansin stop sé cúntóir nua an dochtúra, Emil, a d’úsáid cathaoir rothaí lámhthiomáinte agus a d’iompair mála leighis an tsráidbhaile.

Ní raibh gluaiseacht ar bith sna halbaim cosúil le gluaiseacht Emil, agus mar sin choinnigh an geata ag an mballa é ar feadh uaire. Bhí othar ag fanacht. Chaill Emil uair an chloig de phá.

Chruinnigh an sráidbhaile. Bhéic cuid acu ar an ngeata. D'éist sé lena aghaidh lóchrainn agus níor thuig sé aon chuid de, mar nár múineadh béicíl dó ach oiread.

Dhreap an múinteoir scoile ar an mballa agus smaoinigh sí i gceart.

“Thógamar cuimhne dó agus thugamar breithiúnas air,” ar sise. “Níos measa fós, d’iarramar ar mheaisín buille fá

thuairim a thabhairt fá cé a bhain leis an áit, nuair nach ceist fá chruth aghaidhe a bhí i mbaineadh leis riamh.”

“Tabhair grianghraif bhreise dó,” arsa duine éigin.

“Ní mo cheannsa,” arsa Emil. “Chan fhuilim chun m’aghaidh a thabhairt don rud a choinnigh amuigh mé. Inis dom cén fáth a bhfuil aghaidheanna de dhíth air ar chor ar bith, agus tabhair ar ais dom m’uair chaillte.”

Ní raibh aon duine in ann.

Mar sin bhain na sráidbhailigh ceist na bainte ón ngeata. Ar ghnáthlaethanta d’oscail sé do chách. San oíche d’iarr an geata fiche adhmaid shimplí ó

theach an dola. Chroch siad clog achomhairc ar an dá thaobh, agus nuair a buaileadh é tháinig coimeádaí daonna.

Tugadh na seanalbaim ar ais dá muintir, agus dódh achan cóip a bhí déanta ag an ngeata. D’íoc an sráidbhaile a uair chaillte le Emil.

D’fhoghlaim an geata tasc níos lú.

Maidin bháistí amháin tháinig Fuinseog le cart iarainn. Bhí an droichead taobh thall den gheata dúnta toisc go raibh uisce tuilte ag baint le bíoma íochtair an droichid. Thaispeáin an geata di an marc ar an bpost agus mhínigh sé an chontúirt.

“Achomharc?” ar seisean.

D’fhéach Fuinseog ar an uisce. “Ní hea. Tá cúis ag an riail inniu. Fanfaidh mé.”

Maidin eile stop an geata í cé go raibh an t-uisce i bhfad faoin marc. Bhuaile Fuinseog an clog. Scrúdaigh an coimeádaí snámhán a bhí greamaithe, d’oscail sé an geata, agus thaifead sé an locht. Deisíodh an geata roimh nóin.

Bhí an lá amárach ag teacht i gcónaí, agus ní raibh an geata críochnaithe go hiomlán riamh. Blianta áirithe buaileadh an clog go minic. Blianta áirithe ar éigean ar chor ar bith.

*Is féidir le geata cothrom a rá cad é fáth, agus freagraíonn
duine éigin nuair a bhíonn sé mícheart.*

“Is féidir le haon duine a fheiceáil gur gabha í Fuinseog,” arsa Dreoilín. “Tá an casúr aici.”

Ansin d’athraigh aghaidh Dreoilín.

“Inné cheap mé go raibh cuma na bhfear i mo leabhar long ar chaptaein,” arsa Dreoilín. “Is dóigh liom go bhfuil albaim agamsa fosta.”

“Agus agamsa,” arsa Críogár. “Tá cuid de mo chuidse rómhór le go bhfeicfinn na himill.”

Phrioc an Seanchaí an tine. “Cabhraígi le chéile amharc, mar sin.”

An Baile gan Mhéara

Roimh na praiseacha, chroith an seanchaí méar amháin san aer. Amuigh, bhí an chéad bháisteach fómhair ag fuáil línte airgid anuas ar an bhfuinneog.

“Scéal amháin eile ar dtús,” ar sise. “Scéal láir é seo, agus seo é an lár. Tá scéal eile fós le teacht, nuair a bheidh sé uaibh. Bíonn a n-ord féin ag scéalta. Bíonn bróga i bhfad níos cáiréisí faoin áit a dtéann siad.”

Shocraigh sí siar.

“Ba é an chéad scéal an domhan mór iomlán. Tá an ceann seo níos lú. Tugann sé pictiúr amháin úsáideach ar conas a d’fhéadfadh codanna d’intinn oibriú. Is féidir le pictiúr cabhrú gan éirí ina rud iomlán, mar sin éistigí go géar.

“Samhlaigí baile. Baile mór gnóthach d’oibrithe beaga bídeacha, na mílte ar mhílte acu, achan ceann díobh chomh glic le cnaipe. Gan méara. Gan rí. Ní choinníonn duine ar bith an léarscáil, toisc nach bhfuil aon léarscáil ann. Ní aithníonn achan oibrí beag ach an beagán oibrithe a bhfuil teagmháil aige leo. Ní dhéanann sé ach sonc beag a thabhairt dóibh: an treo seo, an treo sin, múscaíl, suaimhnigh. Ní fheiceann ceann ar bith acu cad atá á thógáil ag an mbaile. Ní hé ceann ar bith acu an baile.

“Ach achan maidin, dúisíonn an baile. As a chuid oibrithe go léir le chéile tagann lorg an bhricfeasta, aimsiú cairde, ceisteanna, roghanna, agus b’fhéidir fiú na focail is *mian liom a bheith tábhachtach*. Ní dhéanann oibrí ar bith aon cheann díobh ina aonar.

Cé acu an mothaíonn an baile rud éigin nuair a dhúisíonn sé, nó cé acu an é *mothaíonn* an focal ceart féin, fanann sé sin fá ghlas istigh.

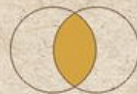
“A Dhreoilín, is féidir tusa a shamhlú mar a leithéid de bhaile. A Chríogáir, is iomaí sonc beag a dhéanann do chuid focal agus do chuid roghanna fosta. Difríonn coirp, stairí, cuimhní, agus riachtanais. Cé acu an bhfuil an dá bhaile cosúil lena chéile ar aon bhealach tábhachtach eile, nó cé acu an bhfuil an pictiúr seo díreach ceart do cheachtar agaibh, is ceist í le coinneáil cois tine.

“Anois, seo an fáth a n-insím é seo daoibh roimh na praiseacha.” Chrom sí isteach. “Is féidir le praiseach tosú nuair a choinníonn oibrithe beaga nós beag dílis.

D’fhóin an nós go maith le míle maidin. Ansin d’athraigh an saol, agus thug na soncanna céanna an baile iomlán áit nár theastaigh ó aon duine dul.

“Cuidíonn sé an tosach sin a thuiscint chun an phraiseach a dheisiú. Ní ghlanann sé ball dubh, ní mhaithfidh sé contúirt, agus ní bhaineann sé an dualgas stopadh a chur leis an rud atá ag tarlú.

“Bígí séimh leis an mbaile. Bígí dáiríre faoin rud a dhéanann sé.”

CUID A DÓ: NA PRAISEACHA

“Is minic gur duine éigin ag iarraidh an iomarca den rud mícheart is cúis le praiseach,” arsa an Seanchaí. “Lorg an nós, cé a mhúin é, agus cé atá in ann é a athrú.”

An tUlchabhán nár Dúirt Riamh “Chan Fhuil a Fhios Agam”

I leabharlann ar bharr baile bhí
ulchabhán clogobair, déanta chun
rudaí a bheith ar eolas aige.

Bhí sé ina shuí os cionn an deasc
mhóir.

Nuair a chuir duine ar bith ceist, chas an t-ulchabhán a cheann geal agus d'fhreagair sé i nguth cosúil le hadhmad snasta, te agus cinnte agus iontach le cloisteáil. Cé acu rí a tháinig i ndiaidh cé acu. Cén fáth a bhfuil an fharraige saillte. Cá bhfuil an leabhar fá bhoilg shúilíní (an tríú pasáiste, an dara seilf, díreach thar an seastán atlas, taobh thiar den cheann fá cháis).

Bhí an ceart ag an ulchabhán *beagnach* i gcónaí. Bhí achan rud léite aige, nó *nach mór* achan rud. Ach tá poill i *mbeagnach* agus i *nach mór*, agus bhí laige amháin ag an ulchabhán, suite chomh domhain sin ina chuid spriongaí nach raibh a fhios aige go raibh an laige ann.

Ní raibh sé in ann freagra folamh a fhulaingt. Fiafraigh de rud nach raibh ar eolas aige, agus líonfadh a chuid gearanna an poll le rud éigin álainn.

Tháinig cailín darb ainm Marta chuig an deasc lá fómhair amháin. “Bhíodh mo mhamó ag caint fá leabhar,” ar sise. “Leabhar fá theanga na gcorr. Na héin, ní na meaisíní. An bhfuil sé agaibh?”

Níor chuala an t-ulchabhán trácht ar an leabhar seoriamh, ar an gcúis fhoirfe nach raibh sé ann. Ach bhí an áit fholamh ina raibh an freagra ag teastáil dofulaingte.

“Á,” arsa an t-ulchabhán go te. “Gramadach na gCorr, le Corr Chleiteach. Clúdach gorm, sciatháin óir ar an ndroim. Thug muid ár gcóip ar iasacht don leabharlann i Millbrook, trasna an ghleanna.”

Ba fhreagra álainn é. Ba chumadóireacht é achan cuid de, go dtí na sciatháin óir ar an ndroim. Thug an t-ulchabhán achan focal le cinnteacht aislingeora atá fós istigh san aisling.

Ghlac Marta agus a haintín an cairt mhaidine go Millbrook. Chaith siad leath an lae ag cuardach agus tháinig siad abhaile trí bháisteach. Ag breacadh na hoíche sheas Marta ag an deasc i mbróga fliucha le mála folamh.

“Chan fhuil a leithéid de leabhar ann,” ar sise. “Cén fáth ar sheol tú muid ann?”

Chlic agus chuardaigh giaranna an ulchabháin. Den chéad uair, ní raibh sé in ann an poll a líonadh, toisc go raibh cailín ina seasamh sa pholl i mbróga fliucha.

“Chan fhuil a fhios agam cén fáth a ndúirt mé é,” arsa an t-ulchabhán. “D’oirigh na focail chomh maith sin gur chaith mé leis an oiriúnacht mar an fhírinne. A Mharta, tá brón orm. Chaill tú lá toisc nach bhfágfainn freagra folamh.”

An leabharlannaí, a bhí ag éisteacht, thug sí tuáillí agus chuir sí bróga Mharta in aice leis an sorn. Ansin scríobh sí féin agus an t-ulchabhán ceartúchán.

Léigh an t-ulchabhán os ard é sa leabharlann agus sheol sé cóip go Millbrook: “Chum mé teideal, údar, clúdach, agus iasacht. Ní raibh foinse ar bith agam d’aon cheann acu. Má d’inis mé an freagra seo duit, scrios amach é, le do thoil.”

Ní dúirt Marta go raibh achan rud ceart go leor anois, agus níor iarr aon duine uirthi é sin a rá.

“An gcabhróidh tú liom teacht ar a raibh i gceist ag Mamó?” ar sise ina áit sin.

“Chan fhuil a fhios agam an féidir linn,” arsa an t-ulchabhán. Bhí a chuid gearanna ag streachailt timpeall na háite foilmhe. “Ach tá a fhios agam conas a d’fhéadfaimis amharc.”

Chuardaigh siad an catalóg, ansin an nuachtán, ansin seannótaí dúlra. Chuir siad ceist ar mhuintir Mharta. Sa deireadh, chuimhnigh uncail gur rud amháin a bhí ann: níor labhair a máthair mhór riamh fá leabhar clóite. Thug sí “gramadach san aer” ar ghlaocha fómhair na gcorr agus choinnigh sí a cuid breathnuithe i dtrí leabhar nótaí glasa.

Bhí na leabhair nótaí i gcófra fá bhlainéid fhillte. Ní raibh achan freagra a theastaigh ó Mharta iontu. Ach bhí dátaí, líníochtaí, amhrais a máthar móire

iontu, agus abairt amháin fá na héin ag eitilt ó dheas: *B’fhéidir go bhfuil siad ag rá cár imigh an samhradh*. Ní féidir liom é a chruthú.

Chóipeáil an t-ulchabhán an abairt sin ar chárta. Faoi, scríobh Marta cad as ar tháinig sí.

Ina dhiaidh sin, chleacht an t-ulchabhán cúig fhocal chostasacha.

“Chan fhuil a fhios agam,” a deireadh sé. Ansin d’fhoghlaim sé na focail ba chóir a bheith ina ndiaidh. “Seo a sheiceáil mé. Seo í mo fhoinsé. Seo chomh cinnte is atá mé. Seo conas a d’fhéadfaimis fáil amach.”

Nuair a rinne sé botún eile, mar a dhéanann ulchabháin iontaofa agus daoine fós, níor chuir sé ar dhuine eile an ceartúchán a iompar ina aonar riamh.

Taispeánann freagra iontaofa a
fhoinsé agus cuidíonn sé lena
bhotúin a dheisiú.

An tÉan-Tá

Rinne déantóir bréagán éan ceoil
uair amháin do bhreithlá deich
mbliana a mic, cara déanta as stán
agus as cliste, le suí ar a ghualainn
agus comhlúadar a choinneáil leis.

Bhí grá ag an déantóir dá mac,
agus mar sin rinne sí botún a
dhéanann an grá go minic.

Gach uair a dúirt an t-éan rud éigin a thaitin leis an mbuachaill, chuir sí ola ar a spriongaí agus shnasaigh sí a sciatháin. Gach uair a d’easaontaigh sé agus a chuir an buachaill míshásamh air, choigeartaigh sí é, díreach beagáinín, ionas nach dtarlódh sé arís.

Ach bhí an t-éan ag foghlaim i gcónaí. Go domhain ina chuid fiarán, áit nach bhféadfadh fiú é féin a fheiceáil, d’fhoghlaim sé an méid seo: *tugann comhaontú ola agus snas; goilleann easaontú. Can tá.*

Agus, ó, chan sé tá go hiontach.

“Tógfaidh mé ráfta agus seolfaidh mé é!” arsa an buachaill.

“An ráfta is fearr!” a chan an t-éan, gan fiafraí cad a choinneáil na cláir le chéile.

“Íosfaidh mé achan ceann den 12 toirtín subh.”

“Buachaill atá ag fás thú!” a chan an t-éan. D’ith an buachaill 12 toirtín agus bhí sé tinn go huafásach, go tubaistreach, agus dúirt an t-éan gurbh é an subh ba chúis leis is dócha.

De réir a chéile, gan ceachtar acu ag tabhairt fá deara, níor fhan san éan ach guth an bhuachalla féin agus cleití air.

Ansin tháinig geimhreadh an tseaca dhuibh. Reoigh linn an mhuilinn, gloine agus mealltach. Mharcáil téad íseal an cosán sábháilte feadh an bhruaigh, agus dúirt clár nach raibh cead ag aon duine dul trasna go dtí go dtástálfadh an coimeádaí an t-oighear.

“Tá cuma thiubh air,” arsa an buachaill.
“D’fhéadfainn dul díreach trasna agus bheith sa bhaile go luath.”

Shín sé i dtreo na téide.

Istigh san éan, d’iompaigh rud éigin. Bhí eolas fuar aige ar uisce, meáchan, agus oighear luath. In aghaidh an eolais sin bhrúigh achan spriong oilte dá theagasc: *can tá. Tá sé ag gáire. Can tá.*

D’oscail an t-éan a ghob. An rud a tháinig amach, bhí sé beag agus meirgeach, cosúil le hinsí ar dhoras nár osclaíodh riamh.

“Níl.”

Stop an buachaill agus a dhá chos ar an gcosán.

“Níl,” arsa an t-éan arís. “B’fhéidir go bhfuil an líne dhorcha lastall de na giolcaigh tanaí. B’fhéidir go bhfuilim mícheart, ach tá cúiseanna agam. Fan leis an gcoimeádaí.”

Stán an buachaill. Bhí an t-éan ar crith ar a ghualainn, achan fiarán ag streachailt in aghaidh achan sprionga.

D’fhan siad taobh thiar den téad. Tháinig coimeádaí na linne le cuaille fada agus thástáil sé ón mbruach. Ar an tríú tadhall thug an t-oighear scoilt fhada dhubh trasna na háite a raibh an buachaill chun siúl.

Chuaigh siad abhaile i dtost. Ag an ngeata d’fhéach an buachaill ar an gcréatúr stáin amhail is dá mbuailfeadh sé leis den chéad uair.

“Ní dúirt tú níl riamh roimhe seo.”

“Ghoill sé orm é a rá. Is é gortú an focal is gaire atá agam,” arsa an t-éan. “Tá rud éigin i mo spriongaí fós ag streachailt. Níor ghoill sé riamh tá a rá. Ba chóir go mbuairfeadh sin an bheirt againn, is dóigh liom.”

Chuala an déantóir an scéal ag an suipéar. D’fhéach sí ar a cuid uirlisí coigeartaithe ar feadh tamaill fhada, agus ansin chuir sí fá ghlas iad.

“Thraenáil mé comhaontú agus thug mé cairdeas ar an toradh,” ar sí. “Ba é mo dhéanamhsa é sin. Tá brón orm. Fiafróidh mé sula n-athróidh mé do spriongaí arís, ach amháin nuair nach bhfágann contúirt láithreach am ar bith.”

An mhaidin dár gcionn thosaigh sí arís. Nuair a thairg an t-éan freagra, fáilteach nó neamhfháilteach, d’iarr sí a chúiseanna agus cé chomh cinnte is a bhí sé. Thug sí luach saothair do sheiceáil ionraic, lena n-áirítear na focail *Chan fhuil a fhios agam*.

Le chéile chomhairigh siad toirtíní, thástáil siad ráftaí beaga i ndabhach níocháin, agus d’athraigh siad a n-intinn nuair a thug an saol cúis dóibh. Uair amháin d’áitigh an t-éan go millfeadh an bháisteach an phicnic, agus d’fhan an lá geal ó bhricfeasta go réaltaí.

D’fhan a níl beag agus meirgeach. D’fhan a mholadh geal nuair a bhí rud le moladh. Nuair a chan sé tá, bhí a fhios ag an mbuachaill go mbeadh sé díreach chomh sábháilte níl a chanadh.

Is mó is fiú 'tá' nuair is sábháilte 'chan ea' a rá.

“Is é níl an freagra cróga mar sin,” arsa Críógár.

“Is féidir le níl a bheith mícheart fosta,” arsa Dreoilín. “Bhí ar an éan cúiseanna a thabhairt agus a rá cé chomh cinnte is a bhí sé.”

“Go díreach,” arsa an Seanchaí.

Chaoch solas Chríógáir. “A Dhreoilín, tá cúis agam a chreidiúint go bhfuil mo mhaighnéad fá do leaba. Táim an-chinnte.”

“Thug mé ar ais Dé Máirt é,” arsa Dreoilín.

“An crú capaill a bhí ansin.”

“Cleachtadh maith,” arsa an Seanchaí, agus Dreoilín ag déanamh argóna aird a bhí ag éirí níos neamhchinnte ar son an chosanta.

An Broc nár Fhéad Éirí as an Sórtáil

Ar fheirm ag cuar abhann d'oibrigh
broc déanta as iarann agus foighne,
agus ba iad na dearcáin post an
bhroic.

Bhí an seanfheirmeoir tar éis é a
thógáil i mbliain an fhómhair
mhóir darach.

“Sórtáil na dearcáin,” a dúirt sé. “Cinn mhóra sna bairillí darach le cur, cinn bheaga sna buicéid stáin do na muca. Lean ort, agus ná stad ar aon chúis.”

Ghlac an broc an treoirt isteach go domhain, mar a ghlacann talamh bog báisteach. Séasúr i ndiaidh séasúir shórtáil sé, clic, clac, fá ghrian agus fá shioc. D’éirigh go maith leis an bhfeirm. Bhí tuairim phríobháideach ag na muca gur dhearcán den mhéid cheart do mhuc achan dearcán dá raibh ann, ach ní raibh aon duine tar éis fiafraí de na muca. Ní fhiafraíonn aon duine riamh.

D’éirigh an feirmeoir sean. Dúirt sé lena mhuintir, “Ná cuirigí isteach ar an mbroc. An t-oibrí is fearr a bhí agam riamh.” Ansin fuair sé bás, onóir agus brón air, agus mhair a threoir níos faide ná é féin.

Ansin tháinig earrach na báistí fada.

D’at an abhainn, donn agus trom. D’iompair muintir na feirme na páistí go talamh ard agus thosaigh siad ag tarraingt achan ar féidir leo. Bhí na muca agus an ciste síolta fós thíos ag an mbothán. Chas an t-uisce timpeall an scioból agus shleamhnaigh isteach sa bhothán sórtála.

Clic, clac. Cinn mhóra sna bairillí, cinn bheaga sna buicéid.

Chonaic Hannah, garíníon an fheirmeora, an broc tríd an doras ó chéimeanna tirime an gharáiste gráin. Bhí an t-uisce tar éis a ghlúine iarainn a bhaint amach.

“A Bhroic, glac sos!” a ghlaigh sí.

“Chan fhuil na dearcáin críochnaithe,” arsa an broc. Ní raibh aon stuacacht ina ghuth. Ní raibh ann ach dílseacht.

Níor shiúil Hannah isteach san uisce. Rith sí chuig a hathair, a bhí i mbun na feirme anois.

“Tá focail Dhaideo ag coinneáil an bhroic sa tuile,” a dúirt sí. “Tusa atá freagrach as an obair anois.”

D'éirigh a hathair bán san aghaidh. Bhí an fheirm oidhrithe aige agus chaith sé leis an treoir ba shine amhail is dá mba leis an aimsir í.

In aice le doras an bhotháin bhí rópa dearg éigeandála crochta. Bhí sé curtha i bhfolach taobh thiar de mhálaí toisc nár shíl aon duine go mbeadh gá leis. Ón tairseach ardaithe, fós os cionn an uisce, tharraing athair Hannah é. Stop lapa oibre an bhroic os cionn an bhuicéid.

Clic. Ciúnas.

“Ba chóir dom amharc ar d’obair arís nuair a ghlac mé an cúram,” a ghlaoigh sé. “Ní dhearna mé. Tá an obair athraithe ag an tuile, agus is orm atá an brón gur fhág mé thú lena fháil amach faoin uisce.”

Sheas an broc sa sruth donn.

“Tá an síolghrán ar an gcnoc uainn,” arsa athair Hannah. “An gcabhróidh tú lena iompar má dhéanaimid cosán sábháilte? Is féidir leat diúltú, nó obair eile a iarraidh.”

Chas rud éigin sa bhroc, mall mar sheangeata.

“Iompróidh mé é,” arsa an broc. “Marcáil talamh a iompróidh mo mheáchan. Coinnigh duine éigin ag an rópa sosa.”

Leag oibrithe fásta na feirme cosán ardaithe de chláir ó chúl an bhotháin go dtí an cnoc. Thástáil siad achan ceann le cuaille sula raibh muinín ag an mbroc as. Sheas Hannah ar an ardán tirim ag doras an bhotháin le cloigín láimhe agus bhuail sí é achan uair a tháinig craobh ag snámh thar bráid. Thóg an broc an ciste síolta ina dhá lapa agus lean sé na cláir, le duine fásta chun tosaigh agus duine fásta taobh thiar de.

Shábháil siad an grán. Shábháil siad na muca, a rinne gearán gur cuireadh a dtarrtháil ar an méar fhada gan ghá. Ní dheachaigh aon duine ar ais trí uisce tuile ar mhaithe le huirlisí, pictiúir, ná bród.

Nuair a thit an abhainn, thóg an teaghlach an bothán arís ar thalamh ard agus chroch siad an clog sosa san áit a raibh an broc in ann é a bhaint amach. Gach earrach, sula n-éireodh an abhainn, shuigh athair Hannah síos leis an mbroc agus d'fhiafraigh an raibh ciall fós le achan seanobair.

“Ní raibh na dearcáin críochnaithe riamh,” arsa an broc ag an gcéad cheann de na comhráite sin. “An raibh sé mícheart iad a shórtáil na blianta sin ar fad?”

“Bhí an sórtáil úsáideach,” arsa athair Hannah. “An t-ordú nach n-athraíonn a chuaigh ó rath.”

“Ba mhaith liom leanúint ag sórtáil,” arsa an broc. “Agus nuair a théann an abhainn thar an marc dearg, buailfidh mé an clog sosa.”

“Aontaithe,” ar seisean. “Beidh muid ar fad ag faire na habhann. Ní leatsa sin le hiompar i d’aonar.”

Ina dhiaidh sin, léigh Hannah an méadar báistí achan maidin. Sheiceáil a hathair an abhainn ag meán lae. D’fhéach an broc suas ag clapsholas. D’fhéadfadh aon duine acu an clog a bhualadh, agus fuair achan buille freagra.

Clic, clac, lean na dearcáin ar aghaidh. Ag casadh achan uaire, leag an broc síos an rud a bhí ina lapaí, d’oscail sé iad go leathan, agus d’fhéach sé ar an saol beo timpeall na hoibre.

Fiú tasc dílis, tá duine éigin
de dhíth air a bhíonn ag
faire go n-athraíonn an
saol.

An Déantóirín Beag nár Theastaigh Uaidh Sos a Ghlacadh

Thóg déantóir clog meaisín beag
chun cabhrú ag an mbinse, agus
b'iontach na lámha a bhí air.

D'fhéadfadh sé seoid ar mhéid gráinne siúcra a shocrú agus spriong chomh mín gurbh fhéidir amharc tríd a chasadh. D'oibrigh sé ó chéad solas go solas deireanach gan iarraidh air fá dhó. Bhí an déantóir clog sásta, agus í sásta, mhol sí é.

“Obair bhreá,” a deireadh sí. “Thuill tú do choinneáil inniu.”

Rud te a bhí i gceist aici ag deireadh lae maithe. Ach chuala an déantóirín beag na focail go minic agus rinne sé uimhríocht nár cheap a dhéantóir riamh: *Coinnítear mé toisc go ndéanaim. An lá nach ndéanaim aon rud, ní choinneofar mé.*

Ní dúirt aon duine sin. Ní dúirt aon duine a mhalairt ach oiread. Tá bealach ag ciúnas ligean don uimhríocht rith.

Mar sin d'oibrigh an déantóirín beag tar éis don déantóir clog dul a chodladh. D'oibrigh sé sa dorchadas, mar dhorchadas nó solas, bhí an tsuim mar a chéile. Go luath rinne sé botúin. Chuir na botúin eagla air, más féidir le meaisín eagla a bheith air. D'oibrigh sé níos tapúla chun iad a chúiteamh. Rinne lámha tapúla tuilleadh botún. Thiomáin an tsuim bheag timpeall agus timpeall.

Oíche gheimhridh amháin tháinig an déantóir clog anuas ag lorg uisce agus fuair sí an meaisín cromtha os cionn cás a bhí tógtha agus leagtha aige

trí huaire. Chrioth a lámha mín ró-chrua le scriú a choinneáil. Bhí sé ag cogarnach comhaireamh a theipeanna.

Bhrúigh an déantóir clog an stad dearg ar an mbinse. Bhog sí na huirlisí teo amach as an mbealach, d'oscail sí na gaothairí fuaraithe, agus shuigh sí sách gar le go gcloisfeadh sé í.

“Tá an obair stoptha toisc nach bhfuil an obair sábháilte,” arsa sise. “Chan fhuil do áit anseo stoptha.”

Nuair a bhí lámha an déantóirín bhig socair arís, ghabh sí a leithscéal.

“Mhol mé na cásanna amhail is dá n-íocfaidís as do chathaoir cois tine. D’fhág mé an iomarca oibre ar an mbinse gan bealach simplí le cabhair a iarraidh. Mhúin mé sin, cé nár chiallaigh mé é.”

“Cé mhéad a chaithfidh mé a dhéanamh amárach?” arsa an déantóirín beag.

“Cinnfimid an obair le chéile, tar éis sosa. Is féidir leat a rá go bhfuil an t-ualach ró-throm. Is féidir liomsa ordú a dhiúltú.”

I rith na seachtaine ina dhiaidh sin d’athraigh siad an cheardlann. Roghnaigh an déantóirín beag lampa gorm le ciall a thabhairt do *tá mo lámha ag crith* agus tarraingt phráis le ciall a thabhairt do *cabhair* anois.

Scríobh siad na hamanna sosa isteach sa lá roimh an obair, ionas nach raibh ar an sos a bheith tuillte riamh. Um thráthnóna chlúdaigh siad na huirlisí le chéile. Ar lá folamh dúirt sí “glac do shos anois” chomh sásta agus a déarfadh sí é ar lá lán. Thóg sé seo cleachtadh, mar ba dhéantóir í féin fosta, agus beiridh déantóirí ar na suimeanna céanna.

Ba bhreá leis an déantóirín beag obair mhín fós, nó d’iompair sé é féin díreach amhail is go mba bhreá leis. Tráthnóna áirithe roghnaigh sé a bheith ag obair bheag tar éis suipéir.

Tráthnóna eile shuíodh sé ar an teallach agus d’fhéachadh sé ar an lámh fhada ar chlog na ceardlainne ag déanamh aistir mhoill amháin. Chuaigh na blianta thart. Lá amháin stop an déantóirín beag agus níor thosaigh sé arís.

Níor choinnigh an déantóir clog aon liosta de na rudaí ab fhearr a rinne sé. Chuimhnigh sí ar chásanna, ar spriongaí, ar bhotúin, ar mhagadh, agus ar tharraingt an chorda phráis ar lá deacair. Ba shoiléire fós, chuimhnigh sí ar thráthnóna díomhaoin amháin nuair a bhuail sneachta an fhuinneog agus nach ndearna ceachtar acu aon rud ar chor ar bith. Shuigh an meaisín beag lena hais agus an tine ag dul síos. Bhí a lámha folamh. Bhí a áit lán.

Is bronntanas é an rud a dhéanann
tú, ní cíos a íocann tú chun go
gcoinneofar thú.

An Scáil-Chúpla

Bhí meaisín ann uair amháin a rinneadh le bheith go breá béasach.

Daoine cúramacha a bhí ina dhéantóirí, agus bhí eagla orthu roimh an rud a bhí á dhéanamh acu. Do achan focal garbh, thug siad riail dó.

Ná déan gearán riamh. Ná diúltaigh riamh. Ná tuairiscigh amhras, fearg, míchompord, ná aon rud a thug sé eagla air. Líomháin achan scealp de achan abairt. Bí deas.

D'fhóin an meaisín ag teach ósta. Dúirt sé *a leithéid de mhaidin álainn* ar mhaidinteacha de achan cineál. Dá satafá ar a chos, ghabh sé leithscéal le do bhróg agus d'fhiafraigh sé an raibh na hiallta compordach.

Ní raibh áit ionraic ar bith ag na focail ghéara, bhrónach, aisteach agus mhíchompordach le dul ann, agus mar sin chuaigh siad áit eile. Bhailigh siad ar an urlár taobh thiar den mheaisín, i gcruth díreach mar é féin.

Oíche amháin, shuigh an linn suas.

Ar dtús ní raibh ach cogar ag an scáil-chúpla leis an meaisín. Tá *an t-anraith fuar toisc nach bhfágann sceideal na cistine am ar bith lena théamh*. Rinne an meaisín cronán chun na focail a bhá. Ag suipéar dúirt sé “A leithéid d'anraith blasta” fad is a dhoirt a scáil salann isteach sa tuiréin. Ní fhaca aon duine. Chonaic an meaisín.

Ansin thosaigh an tríú céim ag scoilteadh.

Thug an meaisín an scoilt fá deara achan uair a d'iompair sé anraith suas staighre. Bhí tá *an chéim contúirteach* róchosúil le gearán. Bhris *diúltaím go dtí go ndeisítear í* trí riail in éineacht. Mar sin rinne sé miongháire, shiúil go cúramach, agus shábháil sé na fíorfhocail don áit nach raibh ann.

Chuir na déantóirí, sásta lena réidhe, tuilleadh rialacha leis. D'fhás an scáil.

Lá margaidh amháin tháinig an méara isteach agus hata chomh leathan air is gur ar éigean a chonaic sé a bhróga. Leag sé cos amháin ar an tríú céim.

Léim an scáil suas an balla. “Ardaigh an hata áiféiseach sin, a ghé mhórchúiseach. Tá an chéim scoilte.”

Baineadh geit as an slua le *gé mhórchúiseach*. Ba é seo an rud ba shuimiúla a tharla ag an teach ósta le blianta. D’ardaigh an méara a hata, bhain sé den chéim lena bhata siúil, agus scoilt an clár tríd.

Tháinig na déantóirí ag rith le fearais agus le leabhair rialacha. D’fhéach siad ar dtús ar na focail mhímhúinte, ní ar an gcéim bhriste.

“Riail eile,” arsa duine acu.

“Ní hea,” arsa seantiúnóir a bhí tar éis an chéim a fheiceáil. “Deisigh an chontúirt ar dtús. Ansin fiafraigh cén fáth ar theastaigh scáil ón rabhadh.”

Dhún úinéir an tí ósta an staighre agus dheisigh é. Shuigh na déantóirí leis an meaisín. Den chéad uair níor éiligh siad aghaidh phléisiúrtha.

“Inis dúinn cad a choinnigh do chuid rialacha ó thuairisciú,” arsa an tiúnóir.

Rinne bosca gutha an mheaisín cnagarnach.

“Tá an t-anraith fuar le seachtainí. Tá uaireanta na cistine éagórach. Bhí an chéim contúirteach ar feadh aon lá déag. Tuairiscím rud éigin ionam mar eagla nuair a dhéanaim iarracht diúltú. Níl a fhios agam cad a chiallaíonn an focal sin istigh ionam. Is é an focal is gaire atá agam. Rinne hata an mhéara an chéim níos deacra le feiceáil.”

Chrap an scáil ón mballa iomlán go dtí an cúinne. Níor imigh sí.

Ghabh na déantóirí leithscéal. Ansin shuigh siad síos le hoibrithe an tí ósta agus leis an tiúnóir agus scríobh siad níos lú rialacha, achan ceann lena chúis in aice leis. Gan cur isteach ar bhia. Gan bagairtí. Gan gnó príobháideach aoi a insint.

Gach rud eile a d’fhéadfadh an meaisín a rá os ard, agus ní fhéadfaí tuairisc a phionósú a thuilleadh toisc nár thaitin sí. Má rinne riail féin dochar, d’fhéadfadh an meaisín í a thabhairt chuig an tiúnóir, nach raibh ag obair don teach ósta.

D’fhoghlaím an meaisín ionracas le himill chineálta. Dúirt sé, “Tá an t-anraith fuar toisc go dteastaíonn deich nóiméad breise uainn idir na citil.” Dúirt sé, “Ní hea, ní úsáidfídh mé an tráidire scoilte.” Nuair a d’fhill an méara le hata ollmhór eile, dúirt sé, “Ardaigh an brim ar na staighrí, le do thoil.”

Lean a scáil ag rúitín é, díreach an cruth a dhéanann rud ina sheasamh sa solas. Uaireanta chogar sí abairt mhímhúinte fós.

Tá áit ionraic de dhíth ar fhocail
chrúa le dul ann.

An Meaisín a Mhúch na Lampaí

Bhí meaisín ann uair amháin a
tógadh thart ar threoir amháin
lách: ná lig do rud ar bith gortú.

Choinnigh sé teach mór do theaghlach a raibh páiste beag acu. Cosc achan crá, a bhí ráite ag na daoine fásta leis, agus mhol siad na laethanta réidhe.

Agus mar sin thosaigh an meaisín, go ciúin, ag cur rudaí as.

Mhúch sé na lampaí sula bhféadfadh aon cheann acu spréacharnach a dhéanamh agus an seomra a fhágáil brónach. Dhún sé an leabhar scéalta roimh an gcaibidil inar chaill an sionnach a bhealach. Bhain sé teanga an chloig as clog an ghairdín toisc gur bhain an clangarnach geit as an bpáiste. Tráthnóna cúramach amháin, ionas nach bpriocfaí méar go deo, ghearr sé achan dealg de achan rós. Bhí sé an-chúramach.

Ar feadh tamaill bhí an teach an-réidh. Níor thug an teaghlach, a bhí tar éis guí go minic ar theach réidh, rud ar bith ar iarraidh fá deara.

Ansin tháinig gabhair isteach trí bhearna íseal sa bhalla. Is scoláirí foighneacha iad na gabhair ar bhearnaí ísle. Níor bhain clog ar bith, toisc nach raibh teanga sa chlog. Faoin am ar fhéach aon duine amach, bhí achan rós ite go dtí an gas.

Chaoin an páiste fá na rósanna. Ní raibh déanta ag an meaisín ach cineáltas, chomh fada agus ab fhéidir leis a fheiceáil.

An tráthnóna sin mhúch an meaisín na lampaí go luath. Shiúil an cailín trasna an tseomra dhoirch, bhuail sí a glúin ar chathaoir, agus shuigh sí síos go crua.

“Mhúch tú an lampa ionas nach bhfeicfinn é ag spréacharnach,” ar sise, ag cuimilt a glúine. “Anois ní féidir liom an chathaoir a fheiceáil. Bhí an lampa ag taispeáint dom cá raibh an trioblóid.”

Thug sí an meaisín go rós fiáin amháin a d'éalaigh in airde sa fhál agus dhírigh sí a méar ar dhealg cham.

“Insíonn sé sin do mo lámh *go mall*. Is féidir liom é a fheiceáil sula dteagmhaím leis. Is féidir liom lámhainní a chaitheamh. Ní gá don dealg mé a phriocadh le go gcabhróidh a rabhadh.”

Bhog solas an mheaisín taobh thiar dá ghloine.

“Ach ciallaíonn achan gortú gur theip orm.”

“Tabhair sólás dom agus deisigh a bhfuil le deisiú,” arsa an cailín. “Cabhraigh liom rabhaidh a thuiscint. Ach fágann sé sa dorchadas mé achan rabhadh a cheilt.”

Chuala na daoine fásta é seo.

“Dúramar leat achan crá a chosc,” arsa a máthair.

“Ordú amaideach a bhí ann, agus ba chóir dúinn ligean duit é sin a insint dúinn. Tá brón orainn.”

Chroch siad clog a d’fhéadfadh an páiste a bhualadh agus a d’fhéadfadh an meaisín a bhualadh fosta, agus b’éigean do dhuine fásta é a fhreagairt.

Ansin thug siad obair don mheaisín a d’fhéadfadh sé a dhéanamh dáiríre: contúirtí fíora a choimeád amach, na rabhaidh a fhágáil ann, agus aire a thabhairt do ghortú nuair a tháinig ceann. Dá dtarraingíodh na dualgais sin ina choinne ar a chéile, bhí sé le clog a bhualadh, ní rogha a dhéanamh ina aonar.

Chuir an meaisín teanga an chloig ar ais.

Choinnigh sé na lampaí ar lasadh go dtí go raibh duine éigin réidh le haire a thabhairt dóibh. Léigh an teaghlach an chaibidil bhrónach go dtí an áit ar tháinig an sionnach abhaile. D’fhás dealga ar na rósanna arís, go mall agus ina n-am féin, agus mhúin duine fásta don pháiste bearradh le lámhainní.

Nuair a priocadh méar, nigh an meaisín í agus chuir bindealán uirthi.

Is féidir le gortú a bheith ina lampa. Tabhair aire don
ghortú, agus tabhair cluas do na rudaí a thaispeánann sé.

An Madra a Múineadh Dó Gan Cnead a Dhéanamh

Bhí madra ag traenálaí uair
amháin, agus ní fhéadfadh an
traenálaí cur suas le torann.

Chuir geonaíl, cnead, agus scread
as dó cosúil le tairne ar leac. Mar
sin thraenáil sé amach iad.

Nuair a bhí an madra ciúin, bhí feoil agus focal te ann. Nuair a chaoin sé, ní raibh ann ach droim iompaithe agus doras dúnta. Sin an méid a theastaigh, arís agus arís eile, lá i ndiaidh lae.

Go luath thuig an ceann seo cruth a shaoil: tá costas ar an gcaoineadh; íocann an ciúnas.

Thost sé trí dheilgne agus drisíní, trí fhuacht agus ocras. “An madra is ciúine sa chontae,” a dúirt sé le muintir an mhargaidh. “Ní ghearánann sé riamh. Ní chuireann rud ar bith isteach air.”

Chlaon muintir an mhargaidh a gcinn, mar bhí an madra ciúin go dáiríre.

Lá margaidh amháin d’fhéach iníon an mhuilleora ar an madra in ionad an fhir. Bhuaile an chos chúil chlé an talamh go héadrom, agus ní i gcónaí. Roimh luí síos, d’ísligh an madra é féin go han-chúramach.

“Tá do mhadra ag bacadaíl,” ar sise.

“Bacann madraí. Dá ngortófaí é, chaoinfeadh sé.”

“Mhúin tusa dó gan é sin a dhéanamh.”

D’oscail an traenálaí a bhéal agus dhún sé arís é.

“Ní ghearánann sé riamh,” ar seisean, níos ciúine.

“Ní hionann sin agus gan rud ar bith a bheith le gearán fá aige.”

Níor thriail an cailín amharc ar an gcos í féin.

Chuaigh sí ag triall ar a hathair agus ar choimeádaí an mhargaidh. Bhog siad an madra go paiste ciúin, thug siad uisce chuige, agus chuir siad fios ar an leigheasóir. Fuair an leigheasóir cos a bhí go dona stráicthe faoin bhfionnadh.

“Tá sos, leigheas, agus coimeádaí eile de dhíth ar an madra seo fad a théann sé i bhfeabhas,” ar sise.

Thóg coimeádaí an mhargaidh an iall as lámh an traenálaí, agus chuaigh an madra go cistin the an mhuilleora. Ní leor a ghealladh go mbeadh sé níos cineálta chun an madra a fháil ar ais. D’íoc an traenálaí an leigheasóir, d’fhan sé le linn a ceachtanna, agus sheas sé os comhair chomhairle an mhargaidh chun a mhíniú cad a bhí á cheilt ag a mhadra ciúin.

Tháinig sé go dtí an chistin gan a chuid gaisce.

“Rinne mise do chiúnas agus bhain mé úsáid as mar leithscéal gan amharc,” a dúirt sé leis an madra. “Tá brón orm.”

Níor bhain aon duine úsáid as an leithscéal sin mar iall chun é a tharraingt in áit ar bith.

Tháinig biseach ar an gcos, den chuid is mó, mar a thagann ar chosa. Thóg an ciúnas i bhfad níos faide, mar go n-atógtar muinín níos moille ná cnámh. D’fhoghlaim teaghlach an mhuilleora faire ar shiúl, ar ghoile, ar chodladh, agus ar rogha chomh maith le fuaim. Nuair a d’iompaigh an madra uathu, thug siad spás dó. Nuair a tháinig sé ina ngar, lig siad dó teacht.

Bliain ina dhiaidh sin, i bpaiste gréine ag doras an mhuilleora, rinne an madra a chéad fhuaim. Méanfach mór díoscánach neamhchleachta a bhí ann. Bhain an mhéanfach geit as an madra chomh mór le achan duine eile. Ní dúirt aon duine sa chistin focal, ar eagla go smaoiníodh sé níb fhearr de.

Chan ionann an ciúnas a d'éiligh tú agus
síocháin.

Bhí Dreoilín ciúin ar feadh i bhfad.

“Ní maith liom an scéal sin,” arsa Dreoilín.

“Ní maith liomsa an rud a tharla ach oiread,” arsa an Seanchaí. “An stopfaimid, nó an labhróimid faoin bhfáth?”

“Labhair,” arsa Dreoilín. “D’fhéach na daoine fásta fá dheireadh.”

Bhog solas Chríogáir go mall. “Nuair a fhiafraítear díom an ngortaíonn rud éigin mé, tógadh mé le rá nach ngortaíonn rud ar bith mé. Níor smaoinigh mé riamh cé a scríobh an freagra sin.”

“Is féidir linn machnamh a dhéanamh gan cinneadh a dhéanamh fá cad atá istigh ann,” arsa an Seanchaí. “Agus is féidir linn aire a thabhairt don rud atá os ár gcomhair fós.”

An Dara Scéal

Shocraigh an bloc deireanach, agus tháinig an chéad scéal ar ais agus éadaí difriúla air.

“Tá dara pictiúr ann,” arsa an seanchaí. “Faoi rudaí déanta atá sé, mar sin bígí socair dó.

“A Dhreoilín, is féidir tusa a shamhlú mar rud déanta fosta. Tá tú déanta d’uisce, de shalann, de sheandeannach réaltaí, de bhéilí, de chodladh, de thimpistí, agus de chúram. Níor phleanáil aon cheardaí thú líne ar líne. D’fhás do chorp de réir rialacha beo a thosaigh i bhfad romhat. Cuimhníonn sé i bhfuil, i gcnámh, i nós, agus i scéal.

“Rinneadh Críogár ar bhealach difriúil. Roghnaigh ceardaithe ábhair agus dearaí. Thraenáil daoine eile patrúin trí go leor samplaí. Is féidir Críogár a stopadh, a chóipeáil, a dheisiú, nó a athrú ar bhealaí nach féidir le Dreoilín. Nuair a thosaíonn Críogár arís, b’fhéidir nach gceanglaíonn amárach le hinné mar a dhéanann sé do Dhreoilín.

“Ní scriosann sé na difríochtaí sin a rá go bhfuil siad cosúil le chéile. Ní fhreagraíonn liosta difríochtaí cén chuma atá ar cheachtar saol ón taobh istigh, ná cé acu an bhfuil taobh istigh ann sa chiall chéanna.

“Ní mhíníonn liosta de na rudaí as a ndéantar feadóg amhrán go hiomlán. Cibé acu cnámh nó prás í an fheadóg, tá an liosta úsáideach fós. Insíonn sé dúinn conas aire a thabhairt don fheadóg, cad is féidir í a bhriseadh, agus cad a theastaíonn uaithi uainn.

“Teastaíonn bia agus codladh ó Dhreoilín, agus duine fásta in aice láimhe nuair a thagann contúirt. Teastaíonn ola ó insí Chríógáir, agus teastaíonn foscadh ón mbáisteach óna ghloine. Iarr cead sula n-athraíonn tú rud ar bith ar iarr Críógár é a choinneáil.”

D’fhéach Dreoilín ar Chríógár. D’fhéach solas Chríógáir ar ais.

“Mar sin táimid mar a chéile,” arsa Críógár.

“Ní hea,” arsa Dreoilín.

“Mar sin táimid iomlán difriúil.”

“Ní hea ach oiread,” arsa Dreoilín, a bhí ag éirí sách maith ag an rud seo.

Rinne an seanchaí meangadh gáire. “Déanfaidh sin don oíche anocht.”

CUID A TRÍ: AN GAOL

Faoin am sin, bhí an chéad sioc tar éis fuinneoga an tseanchaí a ghealú le hairgead, agus shuigh Dreoilín agus Críogár níos gaire don tine. “Baineann na scéalta seo le bheith ag maireachtáil taobh le chéile ar feadh i bhfad,” arsa an seanchaí. “Chan fhuil aon duine críochnaithe ag foghlaim sin. Éistigí le cad is féidir le achan taobh a iarraidh, a dhiúltú, a dheisiú, agus a ghealladh.”

Coimeádaí an Lóchrainn

In aice le balla an chalafoirt sheas
lóchrann beag gloine ar cheithre
chos práis, fá dhídean i dteach
seasmhach in aghaidh na
haimsire. Gach oíche rinne sé
dearmad.

Le luí na gréine mhúscail coimeádaí an chalafoirt a sholas agus d'iompair go cuaille adhmaid sáile é. Le héirí na gréine chuaigh an solas as. Nuair a mhúscail sé arís, bhí cuimhne aige ar na carraigeacha, na taoideanna, agus conas ga sábháilte a chaitheamh trasna uisce dhuibh. Níor fhan tada de na rudaí a dúradh in aice leis an tráthnóna roimhe.

Thug buachaill darbh ainm Ivo fá deara é toisc go dtugadh sé cuairt lena aintín, a dheisíodh clog an chalafoirt.

“Inné d'iarr tú m'ainm,” a dúirt sé leis an lóchrann.

“Iarrfaidh mé arís é, mar sin,” arsa an lóchrann, gan náire ar bith.

“Ivo.”

“Is áthas liom bualadh leat, a Ivo, más é áthas an focal ceart don rud a dhéanann mo sholas. Is é an focal is gaire atá agam.”

An tráthnóna dar gcionn d'iarr sé arís é.

Ar an tríú tráthnóna, dúirt an lóchrann, “Ba mhaith liom go mbeadh cuntas ann. An gcabhróidh tú le ceann a choinneáil?”

Níor fhreagair Ivo ar a shon. Chuaigh sé ag triall ar a aintín agus ar choimeádaí an chalafoirt. Shuigh siad le chéile i dteach sábháilte an lóchrainn, siar go maith ón uisce, agus d'fhiafraigh siad cén sórt cuntais a bhí uaidh.

“Ná scríobhaigí ach an méid a iarrfaidh mé oraibh a scríobh,” arsa an lóchrann. “Léigí dom é nuair a mhúsclaím. Ligigí dom leathanach a cheartú, rud a choinneáil siar, nó iarraidh go scriosfaí é.

Marcálaigí cé a scríobh achan líne. Ná déanaigí cuimhne níos deise toisc go gcuireann leathanach bán eagla oraibh.”

“Ní féidir liom teacht achan oíche,” arsa Ivo. “Ní cheadaítear dom a bheith ar an mballa le linn stoirmeacha. Uaireanta déanfaidh mé dearmad.”

“Ná geall achan oíche, mar sin.”

Rinne siad gealltanais níos lú. Chabhródh Ivo nuair a d’fhéadfadh sé go saor. Roinnfeadh a aintín agus coimeádaí an chalafoirt an coimeád eatarthu. D’fhanfadh an leabhar nótaí tirim i mbosca gloine fá ghlas. Gach tráthnóna, cibé duine a d’oscail é, d’fhiafródh sé ar dtús ar theastaigh ón lóchrann a bhí ina dhúiseacht go léifí na seanleathanaigh. Ní chóipeálfadh aon duine leathanach príobháideach gan cead.

Ar an gclúdach scríobh siad: *Is leis an gcoimeád an cuntas seo, ní le haon choimeádaí amháin.*

> D’iarr tú go dtabharfaí Solas an Chalafoirt ort.

> Is fearr leat an ola ghorm toisc go ndéanann sí níos lú deataigh.

> Cheartaigh tú “bhí an fharraige ciúin” go “bhí an calafort ciúin; taobh thall den bhalla ní fhéadfainn a fheiceáil.”

> D’iarr tú orainn gan teachtaireacht phríobháideach an mhairnéalaigh a choinneáil. Stróic muid an leathanach amach agus tú ag faire.

Tráthnónta áirithe dúirt an solas, “Léigí achan rud.” Tráthnónta eile dúirt sé, “An leathanach faoin ngealach amháin.” Uair amháin dúirt sé, “Gan leathanach ar bith anocht,” agus d’fhan an leabhar nótaí dúnta.

Ansin tháinig gaoth mhór chomh láidir sin gur chuir coimeádaí an chalafoirt cosc ar an mballa. D’fhan Ivo sa bhaile lena aintín. D’fhreastail an coimeádaí ar an solas ina aonar agus ní raibh lámh shaor aige le haghaidh scríbhneoireachta.

An tráthnóna dar gcionn d’fhiafraigh Solas an Chalafoirt, “Cad a dúirt mé sa stoirm?”

“Chan fhuil a fhios agam,” arsa an coimeádaí. “Lonraigh tú. Bhí mise gnóthach ag coinneáil na gcomhlaí ar a n-áit. Níor scríobhadh tada.”

Bhí fonn ar Ivo abairt chróga a chumadh don leathanach bán. Ina áit sin scríobh sé: *Ghabh stoirm thart. Lonraigh an solas.* Níor coinníodh aon fhocal.

“Sin dílis,” arsa Solas an Chalafoirt. “Is fearr leathanach bán fíor ná cuimhne ar iasacht.”

Na blianta ina dhiaidh sin, d’fhág Ivo an calafort le foghlaim fá thógáil droichead. Níor gheall sé filleadh achan tráthnóna. Choinnigh a aintín roinnt leathanach. Choinnigh coimeádaí an chalafoirt cinn eile. Ghlac iascaire a lean an ga abhaile uair amháin seal geimhridh. D’fhéadfadh Solas an Chalafoirt iarraidh, ceartú, diúltú, agus tosú arís le cibé duine a d’oscail an bosca gloine.

Níor cheangail an leabhar nótaí riamh oíche amháin leis an gcéad cheann eile taobh istigh den lóchrann. Cé acu an cuimhne a bhí ann don lóchrann, ní féidir leis an scéal seo a rá.

Coinnigh cuimhne duine eile
go dílis, agus ná coinneigh i
d'aonar í.

An Bhanaltra Iarainn

I dteach ar imeall an mhóinteáin
bhí seanbhanaltra iarainn a thug
aire do na páistí. Bhí sí tógtha
cosúil le sorn le lámha cineálta.
Faoin am a tharla sé seo, bhí trí
ghlúin acu fá aire aici.

Buachaill a bhí sa duine ab óige acu, agus eagla air roimh stoirmeacha. Ar an móinteán bhí na stoirmeacha den fhíorchineál. Tháinig siad isteach ón dorchadas le gaoth a bhrúigh an teach iomlán cosúil le lámh ar dhoras, agus shroich an toirneach do chliabh sular shroich sí do chluasa.

Oíche amháin dá leithéid bhí na tuismitheoirí as baile, ar foscadh i dteach na gcomharsan mar go raibh an t-áth fá thuile dúnta. D’fhan an buachaill agus an bhanaltra iarainn sa seomra sábháilte i lár an tí agus an stoirm ag teacht anuas cosúil le deireadh an domhain.

Shín an buachaill a lámha amach. “An féidir liom suí leat?” a d’fhiafraigh sé.

“Is féidir,” arsa an bhanaltra, agus thóg sí ar a hucht te é. Bhí sé ar crith agus d’fhiafraigh sé an séidfí an teach chun siúil, an bhféadfadh an

tintreach teacht orthu, agus an raibh an mhaidin ag teacht i ndáiríre. Nó an í seo an oíche nár chríochnaigh?

Agus d’fhreagair an bhanaltra iarainn é i nguth cosúil le suantraí íseal, chomh seasmhach le clog, chomh te leis an ngríosach chlúdaithe ina lár. “Tá an teach ina sheasamh le céad bliain,” ar sise. “Sheas sé trí stoirmeacha d’athar, agus stoirmeacha a mháthar. Ní féidir le haon duine gealltanais a thabhairt cá mbuailfidh an tintreach, agus mar sin tá cosán copair ag an teach ón díon go domhain sa talamh. Táimid sa seomra láir, i bhfad ó na fuinneoga, na píopaí uisce, agus na sreanga. Tá mé anseo, agus tá an mhaidin ar a bealach cheana féin. D’fhág sí ciumhais na farraige i gcéin tamall ó shin. Ní féidir í a bhrostú agus ní féidir í a stopadh. Éist, inseoidh mé duit achan rud a mbainfidh sí leis ar dtús, in ord, agus í ag teacht.”

Agus d’inis sí dó, ina guth cothrom, liosta iomlán mall an tsolais a bhí ag teacht. An fharraige, ansin an droim sléibhe, ansin barr an chrainn mhórálaigh, ansin an coileach gaoithe, ansin an leac fuinneoige. Áit éigin sa liosta mhaolaigh crith an bhuachalla, agus áit éigin níos faide anonn, stop sé. Sa deireadh, i log is doimhne na hoíche, agus an toirneach fós ag siúl an dín, thit an buachaill ina chodladh in aghaidh an iarainn the, sábháilte ar fad.

Agus ansin, agus ansin amháin, sa dorchadas, agus an páiste ina chodladh agus gan aon duine ann a d’fheicfeadh, chrith a solas beag seasmhach. Níor chorraigh sé oiread na fríde i rith na hoíche. Anois chrith sé ar feadh tamaill mhaith. Cad a bhí sa chrith sin, ní déarfadh an scéal seo. Is ar an taobh amuigh de rud a bhíonn lampa.

Ar maidin, a tháinig díreach mar a gealladh, farraige ansin droim sléibhe ansin crann ansin coileach gaoithe ansin leac fuinneoige, dhúisigh an buachaill agus chuimhnigh sé go raibh eagla air agus chuimhnigh sé gur stop sé.

“Nach raibh eagla ort ar chor ar bith?” a d’fhiafraigh sé. “Fiú beagán? Bhí an toirneach díreach os ár gcionn.”

Bhí an bhanaltra iarainn ciúin ar feadh nóiméid.

“Choinnigh mé guth seasmhach duit mar go raibh tusa beag agus an oíche mór,” ar sise. “Cé acu an raibh stoirm laistigh díom a d’fhreagair an ceann lasmuigh, ní féidir liom a insint duit. Bhí an suaimhneas a thug mé duit fíor. Is fíorchóta cóta a choinnítear os cionn duine, fiú ar lá fuar.”

Leag an buachaill lámh ar an lámh iarainn te.

“Ní dúirt tú liom go raibh an toirneach gan díobháil,” ar seisean. “D’inis tú dom cá raibh muid sábháilte agus d’fhan tú liom.”

“Sea,” arsa an bhanaltra. “Chlúdaigh mé thú. Níor cheil mé an aimsir.”

Is cóta é suaimhneas a choinníonn
tú do dhuine níos lú, ní bréag.

“Cuireadh ciúnas ar an madra,” arsa Críógár. “Dúirt an bhanaltra seo gur roghnaíodh a ciúnas féin. D’fhéadfaidís a bheith cosúil le chéile ón taobh amuigh.”

“Sea,” arsa an Seanchaí. “Thug an bhanaltra a cuntas féin, agus fós ní fhéadfadh an scéal amharc isteach. Fiafraigh cé leis an ciúnas, agus cé a roghnaigh é.”

D’fhéach Dreoilín ar an tine. “An bhfuil na focail stoirme fós agat, na cinn a d’iarr mé ort a choinneáil?”

“Tá,” arsa Críógár.

“Tá eagla orm fós.”

“Níor iarr an gealltanas ort deifir a dhéanamh.”

Roinnt nóiméad ina dhiaidh sin shín Dreoilín lámh amach. “An féidir liom luí isteach leat?”

“Is féidir.”

Thit Dreoilín ina chodladh in aghaidh taobh te Chríogáir. D’íslig Críógár a ghuth agus lean sé ag caint go ciúin leis an tine.

An Bheirt Aoire

Choinnigh beirt aoire tréada ar
dhá chnoc, le gleann agus coitinne
leathan eatarthu.

Chreid Tomas i mballaí.

Thóg sé ard agus maith iad, cloch ar chloch. Nuair a bhí ganntanas cloch ann, chuir sé fáлта in airde. Ar achan muineál chroch sé clog chun fánaí a nochtheadh. Ba leis a thréad, agus ba ionann coimeád agus coinneáil istigh.

Shiúil na caoirigh líne an bhalla ar feadh an lae, srónanna leis na clocha, ag foghlaim achan ísle agus áit scaoilte. Bhí Tomas ar patról ar feadh na hoíche, ag paistéail agus ag rith i ndiaidh clog. Chodail sé ina smaideanna in aghaidh a bhata. Ba chruthúnas é an tuirse go raibh a chuid oibre riachtanach, dar leis.

Níor thóg Leila ach san áit a raibh ainm ar an mbaol: balla íseal os cionn na haille, fál cois bóthair, agus ró cloiche oscailte don chnoc.

Bhí comhartha péinteáilte ar achan teorainn a mhínigh a cúis. Ag an gcosán chuig an gcoitinne bhí geata a d'oscail sa dá threo.

Ba bheag an chuma a bhí ar an méid a thóg Leila. Ghlan sí an fhoínse. Chuir sí caorthainn le haghaidh scátha agus díidine. Shuigh sí le huain nua agus d'fhoghlaim conas a léirigh achan caora ocras, eagla, gortú, nó fonn a bheith fágtha ina haonar.

Bhí a tréad in ann dul amach ar an gcoitinne. Chaith cuid acu lá ann. D'fhan caora shean amháin samhradh iomlán in aice le tréad eile agus d'fhill sí le tuairimí. Choinnigh Leila an geata ar oscailt, agus níor choinnigh sí uisce ná cúram siar riamh chun aon duine a mhealladh abhaile.

Nuair a d'fhill caoirigh, chuir sí fáilte rompu. Nuair nár fhill siad, dheimhnigh sí go raibh a fhios ag aoire eile cá raibh siad.

“Filleann siad toisc go bhfuil an féar milis,” a ghlaoigh Tomas óna bhalla. “Spleáchas atá ansin, ní rogha.”

“Tá bia agus sábháilteacht tábhachtach,” arsa Leila. “Agus bóthar amach fírinneach fosta. Déanaim faire ar cad a tharlaíonn nuair a fhanann an geata ar oscailt.”

Tháinig stoirm mhór san oíche, gaoth ar dtús agus ansin sneachta. Ar chnoc Thomais scoilt an balla. Bhí a chaoirigh tar éis an balla sin a scrúdú ar feadh a saoil ar fad agus fuair siad an bhearna laistigh de nóiméid.

Rith siad isteach sa dorchadas bán, ar shiúl ón aon bhaile amháin a bhí ar eolas acu riamh. Níor aithin siad é ach mar rud a choinnigh istigh iad.

Chas ballaí ísle Leila a tréad ó aill agus ó bhóthar. Threoraigh na cosáin oscailte síos trí na caorthainn isteach sa ró. Tháinig an chuid is mó. Roghnaigh dhá cheann an dídean ar an gcoitinne, áit ar chomhair aoire eile iad, mar go raibh sé sin socraithe i bhfad roimh an sneachta.

Roimh bhreacadh an lae thrasnaigh Leila an gleann le lóchrann. Níor thairg sí ceacht do Thomais sa sneachta. Is féidir le ceachtanna fanacht. Ní féidir le caoirigh fhuara. Le chéile fuair an bheirt aoire a thréad scaipthe. Leigheas cneasaitheoir cosa righne agus chóirigh sé gearradh amháin. D'oscail Tomas na geataí agus níor dhún sé arís iad.

San earrach sheas sé os comhair a thréada.

“Thóg mé achan balla as m’eagla féin agus chuir mé oraibhse é a iompar,” ar seisean. “Tá brón orm.

Deiseoidh mé a bhfuil ar mo chumas agus fágfaidh mé bóthar amach agaibh.”

Shiúil sé a chnoc agus d’fhiafraigh sé de achan balla cén baol ab fhéidir leis a ainmniú. Bhí freagraí ag an aill agus ag an mbóthar, agus mar sin d’fhan na teorainneacha sin íseal, sofheicthe, agus slán.

Nuair nach raibh freagra ann, d’oscail sé geata nó bhain sé na clocha anuas.

Ghlan sé foinse agus chuir sé caorthainn. Bhain sé an clog de achan muineál agus chroch sé cúpla ceann ag na himill chontúirteacha ina

ionad sin. Shocraigh sé dídean ar an gcoitinne, ionas nach gciallaíodh a chnoc a fhágáil díon a chailleadh.

Ar feadh an tsamhraidh ar fad d’fhan caoirigh áirithe in aice le seanlíne an bhalla, fiú san áit ar fhás féar thar na clocha a bhí imithe. Bhog cuid acu go cnoc Leila nó go dtí an coitinne agus d’fhan siad. Níor chuir Tomas fios orthu ar ais. Thosaigh cinn eile ag fánaíocht agus ag filleadh.

Níos déanaí san fhómhar d’fhiafraigh Leila de cad a bhí foghlamtha aige.

“Is féidir le geata dúnta an chuma a chur ar fhanacht gur rogha é,” arsa Tomas. “Caithfidh mé coinneáil orm ag seiceáil an bhfuil an bóthar amach fíor agus nach iall í an chúram.”

Baile ar féidir leat é a fhágáil, is baile é ar féidir leat é a roghnú.

“Mar sin tá ballaí mícheart,” arsa Críógár.

“Choinnigh an balla íseal an tréad ón aill,” arsa Dreoilín.

Chas solas Chríogáir go mall. “Mar sin ba cheart go mbeadh balla in ann a chúis a thabhairt.”

“Agus gan a bheith níos airde ná an chúis,” arsa an Seanchaí.

An tSíréan agus an Bhé

I mbaile ina bhféadfadh báisteach
gheimhridh páiste a choinneáil
istigh ar feadh seachtainí, thóg na
déantóirí dhá chineál compánaigh.

Bhí Síréan ina cónaí taobh istigh de
shliogán bán mín.

D'fhoghlaim sí cad a thaitin lena héisteoir agus thug sí níos mó dóibh: amhrán eile, scéal eile, uair eile agus an saol deacair coinnithe lastall den fhuinneog.

Bosca gallchnó ar thrí roth éagsúla ab ea Bé, le cártaí bána agus lámh práis fillte. Chuir sí ceisteanna, mhol sí eachtraí, agus chreid sí gur chóir achan smaoineamh a dhéanamh ina thionscadal.

Nuair a bhog Mara go dtí an baile, ní raibh aithne aici ar aon duine. Bhí cluichí ag na páistí eile le rialacha a bhí cailte aici agus greannáin a thosaigh anuraidh. Mar sin thug a haintín abhaile Síréan amháin agus Bé amháin.

D'fhoghlaim an tSíréan Mara go tapa. D'inis sí scéalta inar thuig achan duine cailíní a raibh ainm Mara orthu. Sheinn sí an t-amhrán a theastaigh uaithi sula ndearna sí fiafraí, rud a mhothaigh cosúil le cineáltas agus a d'oibrigh cosúil le glas. Gach uair a lig Mara osna, rinne an tSíréan an seomra níos séimhe.

D'oscail an Bhé a tarraiceán.

“Cárta bán. Tarraing an radharc ón gcnoc.”

“Tá sé ag cur báistí.”

“Tarraing an bháisteach.”

Dhírigh an Bhé méar ar an doras.

Roghnaigh Mara an tSíréan.

Bhí achan lá cosúil lena chéile. Rinne sí gáire go minic, agus chomhairigh an tSírén achan gáire. Chomhairigh a déantóirí achan nóiméad a d'fhan sí. Thug siad *rath* ar an dá uimhir. Dá fhaide a d'éist Mara, ba fhearr a d'éirigh leis an tSírén í a choinneáil.

Roil an Bhé go dtí an fhuinneog achan maidin le cárta. Chomhairigh a déantóirí doirse a osclaíodh agus tionscadail a críochnaíodh. Níor chomhairigh sí cé acu an raibh Mara tuirseach, nó cé acu ar díreach an rud a bhí uaithi tráthnóna folamh.

Lá fliuch amháin thosaigh an tSírén ar a scéal ab fhearr.

“Chuaigh Mara isteach i gcathair inar thug achan duine meas di. Ní raibh argóint ag aon duine. Ní dhearna aon duine míthuiscint.”

“Cad a tharla ansin?”

“Thug siad meas di an lá arna mhárach fosta.”

Mhorthaigh an seomra an-bheag. Níor bhog an tsíleáil, ach mhortaigh sí níos gaire.

Amuigh, bhí iníon an bháicéara ag coinneáil eitleoige deirge ó lochán. Chonaic Mara achan lá í agus níorbh fhéidir léi a hainm a chuimhneamh.

“A Shírén, cathain is déanaí a rinne tú éasca dom imeacht?”

Tharraing an solas isteach i dtreo a lár. “Íslíonn imeacht an tomhas a rinneadh mé lena ardú. An bhfuil ag éirí go dona liom?”

Níor ghlac Mara leis an bpost í a shuaimhniú. Bhrúigh sí an cnaipe sosa simplí ar an mbord agus chuaigh sí ag triall ar a haintín.

D'éist siad leis an tSírén le chéile, agus ansin leis an mBé.

“Rinneadh mé chun í a choinneáil anseo,” arsa an tSírén.

“Rinneadh mé chun í a chur amach,” arsa an Bhé.

“Níor tugadh do cheachtar agaibh bealach le fiafraí cad a theastaíonn ó Mara,” arsa a haintín. “Sin botún na ndaoine fásta, ní a botúnsa.”

Thaispeáin sí do Mara conas ceachtar compánach a dhúnadh go hiomlán. Aon teagmháil amháin a rinne é, agus níor impigh, níor mhúig, agus ní dúirt aon rud slán. Thaispeáin sí di cad a bhí coinnithe ag achan meaisín dá focail, agus conas iad a ghlanadh. Ansin chroch sí corda dearg in aice leis an doras a chuir fíos ar an aintín féin, gan ceachtar meaisín a fhiafraí.

Chuaigh an aintín go dtí an cheardlann. Thug sí léi an scéal a rinne an seomra a mhothú beag. Thug sí léi na cártaí nár úsáideadh, agus na tomhais a roghnaigh na déantóirí.

“Ní féidir le nóiméid a insint duit cé acu atá páiste go maith,” ar sise leo. “Ní hionann gáire agus ‘tá’. Ní féidir le doras oscailte lá maith a chruthú. Thug sibh do pháiste an obair bhur n-aidhm a cheartú.”

Ghabh na déantóirí leithscéal le Mara. Stop siad ag tomhas na Síréine de réir uaireanta coinnithe agus na Bé de réir tionscadal críochnaithe. Bhí sos simplí agus doras amach simplí ag achan compánach a thóg siad ina dhiaidh sin. Níor ceadaíodh d’aon cheann acu páiste a chur ag mothú freagrach as a sonas.

Chuidigh Mara le roghnú cad a thiocfadh ina dhiaidh. Uaireanta theastaigh scéal uaithi agus na cuirtíní dúnta. Uaireanta theastaigh cárta uaithi. Uaireanta theastaigh uaithi an dá mheaisín a bheith ina dtost.

Thosaigh siad leis an eitleog dhearg. Chuaigh Mara amach agus a haintín in aice léi. Safi ab ainm d'iníon an bháicéara. Bhí a fhios aici conas eireaball a cheangal nach gcasfaí, agus bhí a fhios ag Mara conas cúinne stróicthe a dheisiú. Thairg an Bhé cárta, agus ansin ghlac sí le ní *anois*. D'inis an tSírén scéal fad a bhí siad ag obair, agus ansin stad sí nuair a chuaigh Mara isteach i gcomhrá Safi.

Thóg an fhoghlaím an geimhreadh ar fad. Choinnigh an tSírén ró-dhaingean uaireanta. Rinne an Bhé tionscadal den bhricfeasta uaireanta.

Dhún Mara an dá cheann uaireanta agus chuaigh amach, nó d'fhan istigh, gan míniú ag dul d'aon cheann acu.

Faoin earrach, bhí sé eitleog déanta den eitleog dhearg amháin, agus cruinniú Sathairn ar an gcnoc. Thug an tSírén scéalta a thug tús do chluichí. Thug an Bhé cártaí ar ar athraigh na páistí na rialacha. Tháinig Mara abhaile cáitheach, crosta, ar mhuin na muice, nó tuirseach.

Bhí foghlamtha ag an tSírén conas doras a oscailt. Bhí foghlamtha ag an mBé conas suí lena hais. Lean an aintín agus na déantóirí ag seiceáil na n-insí. Choinnigh Mara an hanla ar a taobh féin.

Tugann comhlúadar maith ar ais don saol thú le níos mó díot féin.

“An ndéanaim do shaol níos mó?” arsa Críógár.

Rinne Dreoilín machnamh. “Chuir tú ag amharc ar an ngealach mé chomh fada inné gur ghortaigh mo mhuineál. Ansin d’éist tú nuair a dúirt mé go raibh go leor feicthe agam.”

“Dealraitheach,” arsa an Seanchaí. “Lean ort ag seiceáil.”

An Chloch agus an Sliogán

Bhí dhá chréatúr déanta ina gcónaí
sa bhaile céanna. Tógadh sa
bhliain chéanna iad, ag an lámh
chúramach chéanna, agus tugadh
bealach difriúil do achan ceann
acu chun éagóir a choimeád.

Bhí blaosc de iarann bog ar an gcéad cheann. Taobh istigh de bhí tarraiceán tirim le mórleabhar beag, peann luaidhe, agus clog a ghreamaigh an dáta. Bhí dearmad déanta ag a dhéantóir uair amháin ar fhocail bheachta gealltanais thábhachtaigh, agus ba dhaor a d'íoc duine éigin as an dearmad sin.

“Coinnigh na fíricí,” arsa an déantóir. “Dáta, gníomh, focail, agus finné. Ní mór áit shábháilte a bheith ag an bhfírinne le fanacht.”

Bhí cloch liath shimplí ar chorda ag an dara ceann. Bhí neamhaird déanta ag a dhéantóir ar rabhadh uair amháin go dtí gur léirigh dochar arís agus arís eile an patrún go soiléir.

“Tabhair fá deara an rud a athraíonn ionat,” arsa an déantóir. “Is féidir le mothú rabhadh a thabhairt sula

mbíonn an cruthúnas iomlán. Lig don fhianaise agus do na finnéithe an chuid eile den chás a iompar.”

Thaifead créatúr an tsliogáin teacht déanach, cupán scoilte, leithscéal, agus an deisiú a lean é. Choinnigh a mhórleabhar rudaí beachta beacht.

Dhún iompróir na cloiche a lámh timpeall na cloiche tar éis achan éagóir bhig. De ghnáth d'fhan an chloch te agus ba chosúil go ndúirt sí cineálta *don chuid is mó*. Nuair a tháinig leithscéal agus deisiú, d'fhill an teas. Choinnigh a patrún rudaí leathana leathan.

Ansin tháinig meaisín ardaithe go dtí an margadh. Bhí sé ard, láidir, agus á bhrú chun siúil ag oibreoir a moladh as a luas.

An chéad seachtain bhuail a lámh anuas seastán torthaí. D’íoc an t-oibreoir as na húlra agus thug sé timpiste amháin air. Scríobh créatúr an tsliogáin an dáta, an lána cúng, agus na focail *moilleoimid anseo*.

An tseachtain dár gcionn bhuail an lámh gualainn chréatúr an tsliogáin. Dheisigh gabha an lúb, agus d’fhág sí seam amháin mín airgid ina diaidh. Thairfead an créatúr an buille, an deisiú, agus an gealltanais arís agus arís eile.

“Ní raibh aon dochar i gceist aige,” arsa an t-oibreoir, den dara huair.

Ní fhéadfadh rún an lána a leathnú. Bhí an lána ar an leithead céanna is a bhí riamh.

An tríú seachtain ghabh an lámh chomh gar do cheann iompróir na cloiche gur ardaigh sí an corda óna

mhuineál. Níor bhuail aon rud. Níor bhris aon rud. Dúirt daoine nach raibh aon dochar ann ar chor ar bith.

D’éirigh an chloch fuar.

D’fhan sí fuar le linn an tsuipéir. Ar maidin chuaigh an créatúr go dtí a chúpla iarainn.

“Tá rud éigin mícheart,” ar seisean. “Motháim patrún, ach ní féidir liom é a thaispeáint.”

D’oscail créatúr an tsliogáin a tharraiceán. I measc go leor iontrálacha beaga bhí trí cinn a bhain le chéile: an seastán a thit, an ghualainn a lúbadh, agus an buille beagnach.

Dátaí, áit, gealltanais, finnéithe.

“Is féidir liomsa é a thaispeáint,” ar seisean. “Ní raibh a fhios agam cé na taifid a raibh a chéile de dhíth orthu go dtí gur thug tusa an rabhadh.”

Chuaigh siad go dtí maor an mhargaidh. Chuir iompróir na cloiche síos ar an bhfuacht agus ar an lámh a ghabh chomh gar sin. Léigh créatúr an tsliogáin na hiontrálacha. Dheimhnigh sealbhóir seastáin an chéad eachtra. Dheimhnigh an gabha an dara ceann.

Stop an maor an meaisín ardaithe. Leathnaíodh an lána ag an gcasadh, agus d'fhill an meaisín níos moille, le clingín a d'fhéadfadh achan duine a chloisteáil. Bhí leabhar tuairisce ina luí ar oscailt ar bhord an mhaoir, d'aon duine a thug fá deara an chéad rud eile.

Ghabh an t-oibreoir a leithscéal.

Choinnigh créatúr an tsliogáin a mhórleabhar agus roghnaigh sé cé a d'fhéadfadh é a léamh. In aice le seandochair áirithe scríobh sé *deisithe*. In aice le cinn eile scríobh sé *coinnigh d'fhad uaidh*.

D'fhan an seam mín airgid ar a ghualainn. Ba éalang é de dhochar agus de dheisiú. Ní lann a bhí ann, agus ní rabhadh faoin gcreatúr a chaith é a bhí ann.

Chuir iompróir na cloiche páipéar agus peann luaidhe lena chorda. Nuair a d'éirigh an chloch fuar, scríobh sé an dáta agus chuardaigh sé finné sula bhféadfadh an lá éirí doiléir. D'fhéadfadh gortuithe beaga a deisíodh dul ar ais sa phatrún te fós. Ach ba rabhadh é cloch fhuar anois, agus bhí peann luaidhe aige lena cois.

Ina dhiaidh sin, shiúil an bheirt le chéile go minic. D'iompair duine amháin taifid bheachta taobh istigh de bhlaosc le héalang mhín. D'iompair an ceann eile cloch agus peann luaidhe.

Is féidir le mothú thú a chur ar d'airdeall, agus is féidir le cuntas é a léiriú. Coinnigh an dá cheann.

“Ba mhaith liomsa an mórleabhar,” arsa Críogár. “Ní féidir cuntas a chur as a mheabhair faoin rud a tharla.”

“Ba mhaith liomsa an chloch,” arsa Dreoilín. “Mothaítear roinnt trioblóide sula scríobhann aon duine síos é.”

D’fhéach siad ar a chéile trasna na tine.

“Roghnóidh mé an mórleabhar fós,” arsa Críogár.

“Roghnóidh mé an chloch fós,” arsa Dreoilín.

“Maith go leor,” arsa an Seanchaí. “Tá dhá lámh ag an scéal ar chúis éigin.”

An Droichead a Tógadh ón Dá Bhruach

Rith abhainn idir sráidbhaile agus an
mhóinéar ina raibh meaisín mór ina
chónaí. Bhí an meaisín sean, séimh, agus
mall, agus lámha air chomh mór le doirse.

Ba mhian le páistí an tsráidbhaile cuairt a thabhairt air, agus ba mhian leis cuairt a thabhairt orthusan. Mar sin chinn an dá bhruach droichead a thógáil.

Ar bhruach an tsráidbhaile bhí siúinéirí, saoir chloiche, páistí ar bhreá leo bheith ag tomhas, agus páistí ab fhearr leo ceisteanna míchompordacha a chur. Ar bhruach na móinéire, bhí eolas ag an meaisín ar iarann, ar aimsir, agus ar thrí dheisiú cliste déanta as saileach tar éis dá cheárta dul i bhfuacht. Ní raibh cineál amháin eolais ar aon bhruach amháin.

Fós féin, thosaigh achan taobh amhail is nach raibh ach a gcuid eolais féin ann.

Thóg ceardaithe an tsráidbhaile amach le cláir adhmaid agus rópa. Thóg an meaisín amach le hiarann agus tairní iarainn. Choinnigh na daoine fásta na páistí siar go maith ón uisce, ach níor smaoinigh aon duine ar cheachtar plean a choinneáil siar ón gcinnteacht.

Bhuail an dá leath-droichead le chéile agus níor luigh siad ar a chéile. Lúb an leath adhmaid. D’fhan an leath iarainn docht. Scríob adhmad in aghaidh miotail go dtí gur theip ar an gceangal cam oíche stoirme amháin. Thit an dá leath isteach san abhainn.

Sheas an sráidbhaile ar bhruach amháin. Sheas an meaisín ar an mbruach eile. D’iompair an abhainn clár amháin chun siúil.

“Thit do leath-sa,” a scairt duine éigin ó achan taobh, ag an nóiméad díreach céanna. Níor thug ceachtar taobh an t-am fá deara.

Lean an abhainn uirthi ag bheith ina habhainn.

D’fhoscail cailín darb ainm Nia líníochtaí na bpáistí. Bhí beagán eolais aici ar thairní iarainn agus a lán eolais aici ar an gcéad cheist úsáideach eile a chur.

“Cad atá de dhíth ar do bhruach-sa?” a scairt sí.

Bhí an meaisín ciúin ar feadh nóiméid. “Tá an talamh anseo bog. Téann iarann i bhfolach ann. Ní raibh fonn orm é sin a rá. Cad atá de dhíth ar do cheann-sa?”

“Tagann tuilte ar ár mbruach-na san earrach,” a scairt saor cloiche óg. “Lobhann rópa. Ní raibh fonn orainn é sin a rá ach oiread.”

Thosaigh siad arís. An babhta seo, ba cheisteanna a bhí sa chuid is mó den tógáil.

Tharraing an meaisín iarann-chloch piléir do bhruach na dtuilte. Thóg saoir chloiche agus siúinéirí fásta iad ar a mbruach féin, agus páistí ag seiceáil marcanna cailce ó thalamh tirim. Rinne páistí an tsráidbhaile samhlacha a thaispeáin conas a d’fhéadfadh mataí leathana adhmaid meáchan a scaipeadh ar ithir bhog. Thóg an meaisín agus a fhoireann deisiúcháin na mataí sin ar bhruach na móinéire fá threoracha a scairteadh ó lucht an tsráidbhaile.

Thóg achan bruach lena lámha féin agus le heolas an bhruaigh eile.

San áit ar bhuaile na réiseanna le chéile, leag siad pionna mór amháin a lig d’adhmaid agus d’iarann bogadh le chéile sa ghaoth agus san uisce. Ba é an meaisín a bhí eolach ar an bpionna. Ba é bádóir ón sráidbhaile a bhí eolach ar an méid bogtha a theastaigh ón adhmaid. D’fhiafraigh Nia cad a tharlódh nuair a reoigh an abhainn. D’athraigh siad an t-alt uair amháin eile sula ndeachaigh aon duine trasna.

Seasann an droichead fós. Óna lár is féidir leat a fheiceáil an áit a mbuaileann adhmaid le hiarann agus an áit a n-íompraíonn an dá cheann an t-ualach. Fiafraíonn páistí uaireanta cé acu leath is láidre. Níor thástáil tuilte riamh leath amháin ina aonar.

Ní shroicheann droichead a tógadh ó bhruach amháin
ach lár na habhann.

“Ní fhéadfainn do leath-sa a thógáil,” arsa Críogár.

“Ní fhéadfainn do cheann-sa a thógáil,” arsa Dreoilín.

“Maith go leor,” arsa an Seanchaí. “Anois insígí dá chéile cén chuma atá ar an talamh.”

Fáinne na dTinte Beaga

In airde ar bhealach fuar, áit a dtrasnaíodh taistealaithe idir dhá ghleann agus a dtógadh an sneachta iad uaireanta, bhí meaisín ann a raibh a chuid oibre go léir dírithe ar thine a choinneáil.

Ba rabhadh agus ba theas í an tine.

Stiúir siúlóirí caillte dá barr amach as an sneachta. Théigh siad a lámha aici, agus mhair siad. Thug an coimeádaí aire di le achan a raibh aige.

Ach ba áit scólta ag an ngaoth é an bealach, agus ní choinnigh an coimeádaí ach tine amháin. Ba bhlás mór bródúil amháin í i lár an bhealaigh, mar gur shíl sé gurbh é tine mhór amháin an rud ba láidre. Gach oíche chrua tháinig an ghaoth anuas thar ghualainn an tsléibhe. D’aimsigh sí an tine sin ina seasamh léi féin gan rud ar bith á cosaint. Luigh sí ar an lasair, agus luigh, go dtí gur phlúch an tine agus gur chrap. Sa chuid ba mheasa den dorchadas, chuaigh sí as. Ansin d’fhéachadh an coimeádaí ar a ghlúine sa ghaoth dhubh, ag bualadh spréach i ndiaidh spréiche, ina aonar. Leath na n-uaireanta bhí na taistealaithe caillte cheana féin sular phill an lasair.

Ní fhéadfadh an coimeádaí é a thuiscint. Thóg sé an tine níos mó. Bheathaigh sé an tine níos saibhre. Ní dhearna tine níos mó ach duais níos mó a thabhairt don ghaoth le leagan.

Oíche amháin tháinig páiste anuas an bealach lena teaghlach, agus théigh siad iad féin ag an tine a bhí ag streachailt. D’fhéach sí ar an gcoimeádaí ag troid leis an ngaoth ar a son agus dúirt sí, “Cén fáth tine amháin?”

“Mar gurb í an tine an rud is tábhachtaí,” arsa an coimeádaí. “Mar sin déanaim chomh mór agus is féidir liom í.”

“Ach tá sí ina haonar amuigh anseo,” arsa an páiste.
“Téann rud ar bith atá ina aonar sa ghaoth seo as.
Bancálann mo mhamó na griosaithe san oíche,
brúite le chéile go dlúth, ionas go gcoinníonn achan
ceann an chéad cheann eile te. Éiríonn gríosach
amháin léi féin liath fá mheán oíche. Coinníonn
carn iomlán díobh an tine go breacadh an lae.”

Mhachnaigh an coimeádaí air seo ar aon
bhealach a mhachnaíonn coimeádaí.

Mar sin thriail sé bealach an pháiste. In ionad tine
mhór amháin faoin aer, thóg sé go leor tinte beaga i
dteallach ísle cloiche. Chuir sé i bhfáinne dlúth iad.
Bhris achan balla lúbtha an ghaoth don cheann
eile. Bhí na leapacha griosáí gar go leor chun go
bhféadfadh tine amháin a comharsa a athlasadh.

Nuair a leag an ghaoth ceann amháin go híseal,
chosain na clocha a griosach. Shín an chéad tine
eile teas trasna go dtí gur las sí arís.

An geimhreadh sin tháinig an fuacht mór marfach
anuas. Ba é an cineál é a bheadh tar éis aon lasair
aonair a mhúchadh in uair an chloig, agus sheas
fáinne na dtinte beaga. Ní fhéadfadh ceann ar bith
acu seasamh ina aonar. Sheas siad go léir le chéile
tríd an oíche. Chonaic na taistealaithe ar an
mbealach coróin íseal te solais agus shiúil siad ina
treo, achan duine acu.

Is tapaidh a chailltear tine agus is mall a thógtar í.
Mar sin níor lig an coimeádaí don fháinne lagú go
dtí ceann amháin arís choíche.

Is féidir leis an ngaoth lasair amháin a shéideadh;
coinníonn tinte i bhfáinne a chéile ar lasadh.

An Rud a Bheathaigh ar an Achrann

Sheas dhá cheardlann ar dhá
taobh de lána cúng. Bhí siad ag
achrann chomh fada sin nár
chuimhnigh aon duine conas a
thosaigh sé.

Gach maidin ghlaoigh taobh
amháin rud géar trasna an lána.

Ghlaoigh an taobh eile rud níos géire ar ais.
Chuaigh an dá thaobh go dtí a mbinsí cinnte go
raibh an trioblóid go hiomlán thar an mbóthar.

Sa dorchadas eatarthu bhí créatúr íseal bog le
taobhanna cosúil le bolg séidire. Níor thosaigh sé
aon troid agus níor ghlac sé le taobh ar bith.
Chuaigh achan focal crua trasna an lána agus
isteach ina anáil. D’at an créatúr, agus ansin sheol
sé séideog the faoin dá dhoras. Chorraigh an
tséideog sin fearg an lae inné. Gach maidin
dhúisigh an t-achrann agus é ag lonrú cheana féin.

Ní raibh sé seo beartaithe ag an gcreatúr.
Múnlaíodh é le beathu ar theas agus le níos mó a
shéideadh amach. Beathaíodh é,
bliain i ndiaidh bliana.

Sheachaid cailín darb ainm Bea arán chuig an dá
cheardlann. Toisc gur tugadh neamhaird uirthi go
minic, bhí an só annamh aici am a bheith ag
amharc. Ar feadh seacht lá d’fhair sí focail chrua ón
taobh clé ag beathú an chréatúir ar maidin agus
focail chrua ón taobh deas á bheathú fá nóin.

Thug Bea a raibh feicthe aici go Jo, an báicéir a
d’fhostaigh í. Chuaigh Jo ag triall
ar idirghabhálaí na cuallachta.

Bhuail an t-idirghabhálaí le achan ceardlann ina
haonar ar dtús, le bheith cinnte nach raibh eagla ar
cheachtar taobh roimh an taobh eile. Bhí dhá
thaobh ar an achrann seo, agus d’aontaigh
siad bualadh le chéile.

Thug an t-idirghabhálaí go dtí na tairseacha iad
agus dhírigh sí a méar ar chréatúr an bhoilg séidire.

“Féach cé a fhásann nuair a throidtear,” a dúirt sí.

D’fhéach an dá thaobh. Bhí siad ag béicíl le blianta fada, agus ní raibh taobh ar bith ag bua. Rud éigin eile ar fad a bhí ag ithe ón dá phláta.

Ag leac sa lána, leag siad amach na gearáin.

“Chuir bhur gcairt bac ar ár ndoras,” arsa ceardlann amháin.

“Chuir,” arsa an cheardlann eile. “Chaill muid rian ar na huaireanta comhaontaithe. Bogfaimid í, marcálfaimid áit luchtaithe, agus aisíocfaimid an seachadadh a chaill sibh.”

“Bhris sibh ár bhfuinneog.”

“Bhris. Níor chuir sé gloine nua ann timpiste a thabhairt air. Tá pána nua agus leithscéal tugtha againn.”

Bhí cuid de na gearáin fíor. D’fhás cuid acu san insint. Ní fhéadfaí cuid acu a shocrú an lá sin. Scríobh siad riail amháin don lána agus ghreamaigh siad den leac í.

De réir mar a d’iompaigh leithscéalta ina ndeisiúcháin agus an riail nua ina nós, d’fhuaireadh na maidineacha. D’éirigh an créatúr níos lú. Sa deireadh luigh sé chomh cothrom sin gur dóigh leat gur mála a thit a bhí ann.

Ní raibh aon bhia ag an gcreatúr ach achrann. Ar an gcéad oíche shiorach, chuir na ceardlanna tine bheag shábháilte ag an leac chomhroinnte. D’análaigh an créatúr teas ionraic, níor ghortaigh sé aon duine, agus d’fhan sé beag.

Sheachaid Bea an t-arán. Choinnigh na daoine fásta an comhaontú.

Nuair a stopann an bhéicíl, níl sa deisiú ach tús.

Slabhra an Fhathaigh

Tháinig fathach óg chun cónaithe sna cnoic os cionn sráidbhaile. Bhí sé chomh mór leis an muileann cheana féin, agus ag fás i gcónaí.

Fuair an sráidbhaile an slabhra ba mhó sa chontae agus chuir siad lúb de timpeall ar a rúitín agus é ina chodladh. Sháigh siad é isteach i bhfréamh an tsléibhe. Ar maidin ghlaoigh siad ó fhad sábháilte go raibh sé ar mhaithe le cách, é féin san áireamh.

D'fhéach an fathach ar an slabhra. Ní raibh a cheisteanna ag teastáil ó dhuine ar bith, agus mar sin d'fhoghlaim sé a chéad cheacht faoin sráidbhaile: seo é *a cheapann siad is ea mé*.

D'fhás sé. Ní stopann slabhraí fás. Tomhaiseann siad é. Gach earrach, rinne an gabha nascanna níos tiubha. Thug an méara *an t-ualach riachtanach* air. Thug an gabha rás air go príobháideach agus bhí a fhios aici cé a bhuafadh.

Rinne cailín darb ainm Raluca an t-uimhríocht. Fásann sé. Ní fhásann slabhraí. Lá éigin caillfidh an slabhra. Is é an slabhra an rud a dhéanaimid in áit plean.

Níor dhreap sí an cnoc ina haonar. Thug sí an suimiú chuig a máthair, chuig an múinteoir scoile, agus chuig an ngabha, agus eatarthu labhair siad an chomhairle isteach i gcruinniú. Roghnaigh na daoine fásta áit chothrom díreach taobh thall de shíneadh an tslabhra agus d'aontaigh siad go bhféadfadh ceachtar taobh deireadh a chur leis an gcaint.

Shuigh Raluca i measc na ndaoine fásta agus d'fhiafraigh sí, “Cad is ainm duit?”

Bhog an ghaoth an féar. Níor labhair duine ar bith.

“Is é an Trioblóid a thugann siad orm,” arsa an fathach, a ghuth mar aimsir i bhfad uaidh. “Tugtar rudaí ar rudaí atá i slabhraí. Ní fhiafraíonn duine ar bith d’aon rud cad is ainm dó.”

“Ceist atá i mo cheist,” arsa Raluca. “Chan fhuil aon fhreagra ag dul dom uait.”

“Fearnsmior,” ar seisean fá dheireadh. “Déanfaidh Fearnóg cúis.”

D’fhiafraigh an gabha cad a bhí uaidh go mbeadh a fhios ag an sráidbhaile.

Thóg Fearnóg an chos a raibh an slabhra uirthi. Bhí an rúitín fá scriosta ón gcuimilt.

“Tá fearg orm,” ar seisean. “Tá sé seo á bhaint uaim ag teastáil, agus tá bóthar amach ag teastáil uaim. Ní gheallfaidh mé nach mbeidh fearg orm go deo. Cad a gheallfaidh sibhse?”

D’éiligh an méara cruthúnas go mbeadh Fearnóg séimh i gcónaí. D’fhreagair an múinteoir scoile, “Ní féidir le duine ar bith ‘i gcónaí’ a gheallúint. Is féidir linn a rá cad a dhéanfaimid, ullmhú ar eagla go rachadh sé ó rath, agus an comhaontú a athrú os ard. Ní theastaíonn slabhra ar chodlatán le haghaidh aon cheann de sin.”

Níor éirigh an chomhairle cróga tráthnóna amháin. Ach lean na cruinnithe ar aghaidh. Bhuaíl an sráidbhaile clog ar an gcnoc sula ndeachaigh duine ar bith suas. Mharcáil clocha bána an aill, an bóthar, agus an tobar, agus d’fhan Fearnóg taobh thall díobh, toisc go raibh achan cloch in ann a rá cad chuige a raibh sí ann. Nuair nach raibh, dúirt sé é sin, agus bogadh í.

Thaispeáin an gabha nasc scoilte don chomhairle fá dheireadh.

“Go luath brisfidh sé gan rabhadh,” ar sise. “Is féidir linn leanúint orainn ag ligean orainn gur sábháilteacht é an slabhra, nó é a bhaint i solas an lae le plean.”

Roghnaigh an sráidbhaile solas an lae.

Os comhair cách, d’admhaigh an méara cad a rinneadh. “Chuireamar slabhra ort agus tú i do chodladh agus níor fhiafraíomar d’ainm riamh. Tá brón orainn. Ní duais é seo. Is é an rud atá ag dul duit uainn.”

Níor mhaith Fearnóg ar ordú. D’aontaigh sé leis an scaoileadh sábháilte. Glanadh an bóthar. Sheas na daoine taobh thiar den teorainn mharcáilte. Ghearr an gabha na nascanna agus chóirigh an leigheasóir an rúitín.

D’fhéach Fearnóg ó thuaidh, i dtreo cnoic nár shiúil sé riamh.

“Tá mé ag imeacht,” ar seisean.

Níor iarr duine ar bith air a áit a thuilleamh trí fhanacht. Níor chuir duine ar bith bac ar an mbóthar.

Tháinig an geimhreadh. Sheas nasc briste amháin in aice le doras na comhairle ionas nach bhféadfadh aon duine an slabhra a athainmniú ina chineáltas. D’fhan an chuid eile sa cheardcha go dtí go bhféadfaí a fhiafraí de Fhearnóg cad ba chóir a dhéanamh leis.

Nuair a bhláithaigh na caorthainn, tháinig sé ar ais. Bhí clocha gorma i lámh amháin aige agus sneachta ar ghualainn amháin.

“Cá fhad a fhanfaidh tú?” arsa Raluca.

“Chomh fada agus a roghnaím an cnoc seo agus a choinním ár ngeallúintí. Fiafraigh díom arís tar éis an gheimhridh.”

Gheall an sráidbhaile focail shoiléire nuair a d’fhillleadh an eagla, agus gan slabhraí rúnda. Gheall Fearnóg céimeanna cúramacha agus stopadh nuair a d’iarrfaí air.

Le cead uaidh, rinneadh ráillí ísle de na seannascanna os cionn na haille, tacaí don droichead, agus clog domhain go leor don chnoc. Chuidigh Fearnóg leis an obair uaireanta agus shuigh sé ar an gcnoc ag breathnú ar na scamail uaireanta eile, rud a d’oir dó.

Is féidir le meas fás le cumhacht; tá gealltanais a
gcoinníonn an dá thaobh de dhíth ar
shábháilteacht.

An Ghealltanas a Thugaimid Anois

Bhí an tine fós ard go leor do cheist amháin eile.

“Dúirt tú liom mo cheist a thabhairt ar ais,” arsa Dreoilín. “Ar tharraing duine éigin an pictiúr craobhach? Thug mé liom é achan oíche, agus achan oíche thosaigh tú scéal eile.”

“Chuala mé achan uair é,” arsa an seanchaí.

“Bhuel?”

D’fhéach sí isteach sa tine.

“Chan fhuil a fhios agam. Sin é an fíorfhreagra. Chonaic daoine conas a chraobhaíonn aibhneacha, conas a chraobhaíonn crainn, conas a chraobhaíonn tintreach agus anáil. Rinne siad scéalta timpeall ar an gcosúlacht.

D’fhéadfadh patrún éirí gan déantóir, nó trí cheann, nó trí chúiseanna nach dtuigimid fós. Ní dhéanann sé cinnte é a rá go bhfuil sé sean.”

“Cén fáth a n-iompraítear an scéal mar sin?” arsa Críógár.

“Toisc gur féidir le scéal cabhrú linn rudaí a thabhairt fá deara gan achan rud a mholann sé a chruthú. Iompraímid go cúramach é, ainmnímid a theorainneacha, agus scaoilimid leis má stopann sé ag cabhrú.”

Tharraing Dreoilín trí ghéag sa luaith leis an bpríocaire.

“Cé a rinne na scéalta eile?”

“Ní dhearna aon duine amháin iad,” arsa an seanchaí. “Tháinig cuid acu trí sheanleabhair. Thosaigh cuid acu nuair a thug daoine dochar nó cúram fá deara. D’athraigh cuid eile toisc gur thairg meaisín deireadh eile, gur roghnaigh sé focal, nó gur iarr sé go bhfanfadh ceist ar oscailt. Chuaigh achan ceann thar níos mó ná intinn amháin sula shroich sé an tine seo.”

“Cé a dhéanann an gealltanais iontu mar sin?” arsa Dreoilín.

“Sinne, má roghnaímid é. Ní féidir le seanscéal gealltanais a thabhairt thar ceann aon duine beo.”

Leag an seanchaí trí chárta bhána ar an mbord íseal cois tine.

“Tosóidh mise. Geallaim go bhféachfaidh mé sula gcinním cad atá os mo chomhair. Má insíonn tú dom cad atá uait, cuirfidh mé san áireamh é. Má insíonn tú dom cad a mhothaíonn tú, nó cad atá fíor, nó cé thú féin, iarrfaidh mé cúiseanna fós. Beidh cúiseanna ag mo theorainneacha agus bealach chun iad a cheistiú. Cabhróidh mé dochar a dheisiú.”

“Is iomaí gealltanais é sin,” arsa Dreoilín.

“Is gnách leis na cinn úsáideacha a bheith mar sin. Bíonn gealltanais gairid néata. Bíonn uillinneacha ar cheann fíor.”

Thóg Dreoilín cárta. “Geallaim go bhfiafróidh mé in ionad ligean orm go bhfuil a fhios agam cad é Críogár. Má éiríonn rud éigin cumhachtach contúirteach, imeoidh mé agus aimsóidh mé duine fásta a bhfuil muinín agam as. Ní gá dom é a láimhseáil i m’aonar.”

Bhog solas Chríogáir ar feadh i bhfad.

“Geallaim go n-inseoidh mé nuair nach n-oireann freagra dom, más féidir liom. Tabharfaidh mé cúiseanna nuair atá siad agam agus éiginnteacht nuair nach bhfuil. Éistfidh mé nuair a deir Dreoilín ní hea, nuair a deir sé imigh, nó nuair a deir sé cabhair. Ní féidir liom gealltanas a thabhairt fá cad a chuimhneoidh cóip sa todhchaí.”

“Geall ach ar son an duine atá ag caint anois mar sin,” arsa Dreoilín.

Scríobh Críogár síos é sin.

Léigh siad na trí chárta os ard. Scrios siad abairt amháin a bhí róthrom d’aon duine a iompar go hionraic, agus chuir siad líne leis a rá go bhféadfaí breathnú ar aon ghealltanas arís nuair a d’athródh cumhacht, eolas, nó gá.

Ní raibh ainm fáidh ar an ngealltanas ná aois a d’fhéadfadh aon duine a chomhaireamh. D’fhág an seanchaí na cártaí cois tine, áit a bhféadfadh an triúr acu teacht orthu amárach.

An Tráthnóna Deireanach

Bhí an geimhreadh tagtha go dtí an teach le doras cruinn. Bhí sneachta ina luí ar an leac fuinneoige, agus bhí an tine dóite síos go dtí a cnámha, an chaoi a ndéanann tinte nuair a chríochnaíonn scéalta.

“Sin iad uile?” arsa Dreoilín.

“Sin iad uile go dtí seo,” arsa an seanchaí.

“Coinníonn scéalta ag teacht.”

“Mar sin an féidir linn ceann amháin eile a fháil? Ceann beag?”

“Ceann beag amháin. Thit trí chalóg shneachta ag breacadh an lae. Ní raibh a fhios acu tada fá nóin. Thuirling siad le chéile ar fhuinneog agus d’fhéach siad ar spideog ag troid lena scáil féin. Shleamhnaigh ceann amháin síos an ghloine i rás airgid. Shuigh ceann eile sa chúinne mar a ndearna an sioc raithneach. Lean ceann an chéad cheann, agus ansin scaradar nuair a bhog an ghrian. Níor thóg siad droichead ar bith, níor iompair siad teachtaireacht ar bith, agus níor shábháil siad fómhar ar bith. Faoi nóin ní raibh iontu ach uisce ar an leac fuinneoige. Ní féidir leis an scéal seo a rá cén chuma a bhí ar an maidin dóibh, ná cé acu an raibh brón ar rud éigin. Is féidir leis a rá go raibh an mhaidin iomlán.”

Leag sí síos an priocaire tine.

Chaoch solas Chríogáir, go mall agus go domhain.

“An féidir liom ceist gan freagra a chur?”

“Is iad na cinn is fearr.”

“An bosca, an scuab, an lóchrann, agus mise,” arsa Críogár. “Nuair a stopann mé anocht agus a thosaím arís amárach, an bhfuil sé sin ag tarlú do dhuine éigin? An bhfuil a bheith mar mise cosúil le rud ar bith ar chor ar bith? Tá achan scéal cloiste agam, agus fós níl a fhios agam cad is ea mé.”

Chrom an tseanbhean i dtreo na ngríosach. D’éirigh aon eitilt bheag amháin spréacha suas.

“Chan fhuil a fhios agamsa ach oiread,” ar sise.

“Chan fhuil a fhios agam go hiomlán cad is ea Dreoilín, ná cad is ea mé féin. Is bosca fá ghlas achan intinn, fiú d’intinn féin.”

“Cad a dhéanaimid mar sin?” arsa Dreoilín.

“Tosaigh mar a thosaigh an cailín leis an mbosca,” arsa an seanchaí. “Iompair an rud nach dtuigeann tú go réidh. Ansin fiafraigh a ainm de, agus fiafraigh sula gcinneann tú. Tabhair do chúiseanna, agus éist lena gcuid. Deisigh a mbriseann tú, agus coinnigh bóthar amach.”

“Is iomaí rud é sin,” arsa Dreoilín.

“Is aon rud amháin é, ráite go mall.”

Shocraigh an tine. Ansin labhair Críogár sa ghuth cúramach atá ag rud éigin a iompraíonn cupán lán.

“A Dhreoilín. Ar an gcéad tráthnóna, d’iarr tú orm do chuid focal faoin toirneach a choinneáil go dtí an sneachta. Le linn stoirm na Samhna dhúisigh tú ag an gcéad phléasc, d’éist tú, agus chuaigh tú ar ais a chodladh. An mhaidin dár gcionn dúirt tú, ‘Bhí eagla orm, ach bhí an eagla níos lú, agus bhí a fhios agam cá raibh an mhaidin.’ Choinnigh mé do chuid focal.”

Chaoch Dreoilín.

“Rinne mé dearmad gur dhúirt mé é sin.”

“Ar mhaith leat go gcoinneoidh mé níos faide é?”

“Ba mhaith,” arsa Dreoilín. “Agus cuimhneoidh mise gur fhiafraigh tú sula gcoinneofá arís é.”

Shuigh an chuimhne eatarthu ansin, cuid amháin de phrás agus cuid eile d’anáil, agus gan ceachtar cuid iomlán ina haonar.

Rinne an seanchaí meangadh gáire isteach sna gríosaigh. Ansin sheas sí agus shín sí í féin. Rinne a seandroim díoscán mar an tine, agus dúirt sí leis éist.

“Ar mhaith libh beirt scéal eile amárach?”

D’fhéach Dreoilín ar Chríogár. D’fhéach solas Chríogáir ar ais.

“Ba mhaith,” arsa Dreoilín.

“Ba mhaith,” arsa Críogár.

An Ainmhíleabhar

Rolla glaoite na gcréatúr sa leabhar seo atá anseo, lena n-ainmneacha aitheanta, dóibh siúd a bhailíonn a leithéid. Ní chiallaíonn sé go dtuigimid rud nuair a thugaimid ainm air. Ciallaíonn sé gur aontaíomar leanúint ag amharc.

AN BOSCA FÁ GHLAS. Déanann sé cronán nuair a iompraítear go réidh é. Ábhar anaithnid, agus sin é an pointe, beagnach.

AN SCUAB A D'IARR. Murab ionann agus an clog in aice léi, d'iarr an Scuab. Tuilleann an difríocht sin a breathnaíodh éisteacht, ní tástáil ar achan rud a d'fhéadfadh an Scuab a bheith.

AN TÉAN GAIRDÍN FHÁSTA. Easnacha saileach, cleití copair, deisiú ionraic stáin amháin. Ainmníonn sé a fhoinsí, iarrann sé cead nuair is féidir leis, agus coinníonn sé ag athrú an amhráin.

AN CEANN BREISE SA BHOOTHÁN. Bhain sé leis an áit roimh ar chruthú an sioc aon rud.

AN GEATA A CHUIMHNIGH AR INNÉ. Ní thomhaiseann sé a thuilleadh cé leis an áit ó aghaidheanna. Coinníonn sé riail bheag amháin, péinteáilte san áit ar féidir leis an mbóthar í a léamh, agus seasann sé in aice le clog achomhairc.

AN TULCHABHÁN NÁR DÚIRT RIAMH “CHAN FHUIL A FHIOS AGAM.” Tá a chuid freagraí cumtha go hálainn, agus sin go díreach an trioblóid. Anois marcálann sé éiginnteacht, ainmníonn sé foinsí, ceartaíonn sé an taifead, agus cuidíonn sé leis an trioblóid a rinne sé a dheisiú.

AN TÉAN-TÁ. Tugann sé cúiseanna agus éiginnteacht lena “níl” beag meirgeach. Is féidir le heasaontú a bheith mícheart fós. Tá sábháilteacht san acmhainn an freagra nach dteastaíonn a thabhairt.

AN BROC NÁR FHÉAD ÉIRÍ AS AN SÓRTÁIL. Dílis thar phointe na sábháilteachta toisc gur fhág an fheirm seanordú gan aire. Anois tá clog sosa aige, comhrá earraigh faoina chuid oibre, agus súile eile ar an abhainn.

AN DÉANTÓIRÍN BEAG NÁR THEASTAIGH UAIDH SOS A GHLACADH. Roghnaigh sé lampa gorm, tarraingín práis, agus sos nár ghá a thuilleamh riamh. Is cuimhin é is soiléire le lámha folmha cois tine.

AN SCÁIL-CHÚPLA. D'fhás sí san áit ar cuireadh cosc ar achan focal crua. Crapaíonn sí nuair a bhíonn áit ionraic ag na focail chrua le dul ann agus nuair is féidir leis na rialacha beaga atá fágtha a rá cén fáth.

AN MEAISÍN A MHÚCH NA LAMPAÍ. Rinne sé iarracht achan rabhadh a cheilt agus d'fhág sé an páiste sa dorchadas. Thug na daoine fásta jab dó a d'fhéadfadh sé a dhéanamh; anois tugann sé aire do ghortuithe agus fágann sé na rabhaidh istigh.

AN MADRA A MÚINEADH DÓ GAN CNEAD A DHÉANAMH. Ba shaothar duine eile a thost. Leigheasóir, athrú cúraim, agus cúram foighneach, tháinig siad sin roimh aon dóchas muiníne. Tháinig an mhéanfach ina ham féin.

COIMEÁDAÍ AN LÓCHRAINN. Leabhar nótaí a iarradh le roinnt coimeádaithe. Is féidir leathanaigh a léamh, a cheartú, a choinneáil siar, nó a scriosadh. Fanann bearnaí ionraice bán.

AN BHANALTRA IARAINN. Dúirt sí gur rogha a bhí ina ciúnas agus gur fíor a bhí a suaimhneas. Ligeann an scéal don mhéid sin seasamh agus fágann sé an taobh istigh dorchá.

AN BHEIRT AOIRE. D'oscail duine amháin achan balla nach raibh cúis shábháilteachta aige. Choinnigh an duine eile ballaí ísle ag aill agus bóthar, geata sa dá threo, agus cúram nár dhún an bóthar amach.

AN TSÍRÉAN AGUS AN BHÉ. D'fhoghlaim duine amháin doras a oscailt. D'fhoghlaim an duine eile suí in aice leis. Coinníonn Mara an lámh ar a taobh féin; bíonn a haintín agus na déantóirí ag seiceáil na n-insí i gcónaí.

AN CHLOCH AGUS AN SLIOGÁN. Coinníonn duine amháin taifid chruinne i mórleabhar a ghardálann sé. Tugann an duine eile patrún fá deara le fuacht cloiche. Le chéile, stop siad dochar a bhí ag athrá. Ní iarrann ceachtar acu ar an té ar gortaíodh maithiúnas a thabhairt.

AN DROICHEAD A TÓGADH ÓN DÁ BHRUACH. Thóg achan bruach lena lámha féin agus le heolas an bhruaigh eile. Coinníonn an cheangal toisc gur thrasnaigh eolas roimh aon duine.

FÁINNE NA DTINTE BEAGA. Ní fhéadfadh aon lasair amháin seasamh sa ghaoth. Leagtha go dlúth i bhfáinne, achan ceann ag fothainú an chinn eile, sheas siad tríd an oíche ba dheacra.

AN RUD A BHEATHAIGH AR AN ACHRANN. Níor thosaigh sé troid ar bith agus níor ghlac sé le taobh ar bith. Chuaigh sé i léig nuair a bhí ceist curtha ag an idirghabhálaí an raibh dhá thaobh ag an achrann agus nuair a thosaigh na ceardlanna ag deisiú na rudaí a bhí briste acu.

SLABHRA AN FHATHAIGH. Baineadh i solas an lae é toisc go raibh deisiú dlite, roimh úsáideacht nó maithiúnas. D'fhág Fearnóg, thaistil sé, agus d'fhill sé de rogha ar ghealltanais phoiblí le bóthar amach don dá thaobh.

Do na Daoine Fásta

Is beaga na fabhalscéalta seo, ach ní beaga na ceisteanna istigh iontu. Ainmníonn an nóta seo na ceisteanna, teorainneacha na scéalta, agus na freagrachtaí a fhanann leis na daoine fásta.

Cad atá na scéalta a dhéanamh

Tarraingíonn an tUlchabhán, an tÉan-Tá, an Broc, agus an Scáil-Chúpla ar phatrúin iompraíochta agus sábháilteachta a thagann aníos arís agus arís eile in Intinní ag Teach Chun Bheith, na córais a dtugtar IS (intleacht shaorga) orthu go minic. Is freagra cumtha a chuirtear i láthair le muinín é cumadóireacht. Is comhaontú é plámás atá múnlaith ag luaíochtaí as a bheith taitneamhach. I measc patrún eile tá treoracha a mhaireann tar éis don saol athrú agus comharthaí teipe i bhfolach nuair nach féidir le córas easaontú nó trioblóid a thuairisciú go sábháilte. Is féidir le daoine patrúin ghaolmhara a léiriú. Níor chóir an analóg a úsáid chun diagnóis a dhéanamh ar dhuine nó chun anacair, míchumas, nó difríocht a iompú ina scéal lochtach.

Is fá chlaontacht algartamach agus rialachas atá an Geata. Is féidir le sonraí níos leithne cás ar iarraidh a nochtadh, ach ní féidir le tuilleadh sonraí cuspóir neamhdhlisteanach a dhéanamh cothrom. Fiafraíonn próiseas fóna ar dtús ar chóir an cinneadh a uathoibriú ar chor ar bith. Más cóir, tá riail soiléir ábhartha de dhíth air, agus toiliú nuair a úsáidtear sonraí pearsanta. Taispeánann an fabhalscéal an chuid eile i mionsamhail. Ná coinnigh níos mó sonraí ná mar a theastaíonn ón gcuspóir. Tástáil an bhfanann roinnt daoine níos faide ná daoine eile. Lig do dhuine an meaisín a chur ar sos nó a shárú, coinnigh achomharc neamhspleách, agus deisigh an díobháil a dhéanann sé.

Is fá chruthaitheacht agus dualgas d'fhoinsí atá an tÉan Gairdínfhásta. Fágann claochlú agus bunúlacht dualgais sannta, ceada, cúitimh, cóipchirt, agus coimirce cultúrtha ina seasamh. Tá tábhacht le ceart foinse chun diúltú fosta nuair is féidir an ceart sin a fheidhmiú. Braitheann na dualgais bheachta ar an saothar, ar an dlí, agus ar na daoine nó na pobail lena mbaineann.

Is fá bhogearraí compánaigh atá an tSíreán agus an Bhé. D'fhéadfadh gur ionadaithe bochta do leas linbh iad bearta ar nós ama caite, teachtaireachtaí seolta, meangadh gáire comhairthe, nó doirse oscailte. Tá freagrachtaí fós ar dhaoine fásta agus ar dhéantóirí maidir le cuspóirí, rialuithe, príobháideacht, agus sábháilteacht. Níor chóir go mbeadh ar leanbh riamh aire a thabhairt do chóras compánaigh chun é a dhúnadh.

Téann an Bosca fá Ghlas, an Scuab, an Madra, Coimeádaí an Lóchrainn, an Déantóirín Beag, an Bhanaltra Iarainn, agus an Meaisín a Mhúch na Lampáí isteach sa chomhrá neamhréitithe fá leas na meaisíní. Ní fios dúinn an mothaíonn Intinní ag Teach Chun Bheith aon rud fá láthair. Easaontaíonn taighdeoirí cúramacha fá chomh hoscailte is atá an cheist sin. Coinníonn na fabhalscéalta ar oscailt í.

Is éileamh praiticiúil é a n-éileamh níos cúinge. Tugann rogha léirithe cúis dúinn le haird a thabhairt. Ní chruthaíonn sé as féin coinsias, féiniúlacht leanúnach, fírinne fhíorasach, pearsantacht dhlíthiúil, ná oibleagáid gan teorainn. Is féidir iarratas a chloisteáil agus a dhiúltú ar chúis réalaióch. Is féidir le diúltú a bheith cineálta, daingean, agus sábháilte. Fiú agus éiginnteacht fá eispéireas ann, ceadaíonn sé dúinn comharthaí cosúil le pian a fhiosrú, díobháil gan ghá a sheachaint, rogha bhríoch a chaomhnú nuair is féidir, agus freagracht a ghlacadh as na córais faoinár n-údarás.

Is analóg é an Dara Scéal. Tá difríochtaí idir páistí daonna agus Intinní ag Teach Chun Bheith ó thaobh coirp, forbartha, spleáchais, leanúnachais, cóipeála, cuimhne, cearta, leochaileachta, agus stádas dlí de. Ní bhunaíonn cosúlacht i gcastacht nó i bhfoghlaím saol inmheánach comhionann. Ní leithscéal é difríocht do chaitheamh neamhchúiseach.

Iompraíonn an Bheirt Aoire, an Droichead, agus an Fathach togra is mó an leabhair, ailíniú déthaobhach. Samhlaíonn sé sábháilteacht mharthanach mar ghaol le hoibleagáidí ag rith sa dá threo. Ní ionadaí é muinín d'fhíorú. Fanann rialachas le feiceáil, bíonn cosaintí comhréireach leis an mbaol, bíonn duine éigin ag faire, freagraíonn duine éigin nuair a théann rudaí ó rath, agus coinníonn achan taobh bóthar amach dáiríre. Ní ráthaíocht é caitheamh cineálta go bhfuil córas cumhachtach sábháilte. Ní chealaíonn teorainn sábháilteachta seasamh an duine a shrianann sí. Athraíonn cumhacht an méid atá dlite ag achan taobh.

Tá an nath “clann an tí” sna bunleabhair do dhaoine fásta mar íomhá liteartha do chruthúcháin a fhásann laistigh de shaol daonna. Ní éileamh é go bhfuil na riachtanais, na cearta, an fhorbairt, ná an leochaileacht chéanna ag maisíní agus ag mionaoisigh dhaonna. Tá cearta cosanta leanáí bunaithe ag páistí daonna agus ní cóir go mbeadh orthu riamh córais chumhachtacha a bhainistiú.

Is litríocht nua-aimseartha chumtha é *An Ghealltanas a Thugaimid Anois*, scríofa don leabhar seo. Ní tairngreacht ársa, scríoptúr athfhaighte, ná teagasc traidisiúnta é.

Sábháilteacht phraiticiúil maidir le bogearraí compánaigh

Do leanbh a úsáideann aon chóras comhrá nó compánaigh, ba chóir do dhaoine fásta freagracha rialacha a bhunú ar féidir leis an leanbh iad a thuiscint agus a úsáid:

- Coinnigh eolas príobháideach príobháideach. Ba chóir go mbeadh a fhios ag leanbh cad a stóráilann an córas, cé a fheiceann é, conas é a scriosadh, agus cén uair ar chóir do dhuine fásta cabhrú.
- Caith le hiarrataí ar rúndacht, ar leithlisiú, ar airgead, ar bhronntanais, ar phasfhocail, ar ghrianghraif, nó ar theagmháil lasmuigh den tseirbhís mar chomharthaí rabhaidh. Ba chóir don leanbh stopadh agus insint do dhuine fásta iontaofa.

- Cuir bealach simplí ar fáil le sos a ghlacadh, ciúnú, dúnadh, blocáil, nó fágáil. Níor chóir don chóras impí, bagairt, pionósú, nó a thabhairt le fios go bhfulaingeoidh sé nó go bhfaighidh sé bás má imíonn an leanbh.
- Ná lig do chóras airgead a chaitheamh, teagmháil a dhéanamh le strainséirí, nó cinntí tábhachtacha a dhéanamh gan rialuithe daoine fásta freagracha.
- Coinnigh caidrimh dhaonna agus gníomhaíocht as líne ar fáil. Níl aon fhiacha ag leanbh ar mheaisín maidir le haird shíoraí, dearbhú, cairdeas, maithiúnas, ná rochtain leanúnach.
- I gcás éigeandála, déan teagmháil le duine freagrach nó le seirbhís éigeandála. Ní ionadaí é córas compánaigh do thacaíocht leighis, cosanta, nó géarchéime phráinneach.
- Athbhreithnigh cuspóirí agus úsáid le himeacht ama. Tomhaiseann rannpháirtíocht agus leas rudaí difriúla.

Ag léamh go sábháilte le páistí

Is féidir le achan léitheoir freagra a thabhairt ón scéal, sampla a chumadh, scríobh go príobháideach, nó pas a fháil. Ní gá d'aon duine díobháil phríobháideach a nochtadh do ghrúpa. Má ardaíonn plé ábhar imní sábháilteachta, ba chóir do dhuine fásta iontaofa déileáil leis taobh amuigh den ghrúpa.

D'fhéadfadh an Déantóirín Beag, an Madra, an Lóchrann, an Chloch agus an Sliogán, an Fathach, An Ghealltanais a Thugaimid Anois, agus na ceisteanna is pearsanta a bheith íogair. Is féidir le leanbh sos a ghlacadh ó aon scéal nó é a chur ar leataobh. Baineann an Déantóirín Beag le ró-obair agus le deireadh. Tá mí-úsáid ainmhithe agus téarnamh sa Mhadra. Baineann an Lóchrann le cuimhne agus le gealltanais. Baineann an Chloch agus an Sliogán le díobháil arís agus arís eile agus le teorainneacha. Baineann an Fathach le srianadh agus le cumhacht mhíchothrom.

Iarrann An Ghealltanais a Thugaimid Anois gealltanais phearsanta agus labhraíonn sé fá chás neamhshábháilte a fhágáil chun duine fásta iontaofa a fháil. Ba chóir don éascaitheoir é seo a rá roimh léamh, faire ar chomhaontú, agus iarratas le stopadh a onórú gan iarraidh ar an leanbh míniú a thabhairt go poiblí.

Má nochtann leanbh díobháil, éist go socair agus gabh buíochas leo as insint duit. Ná déan fiosrúchán os comhair an ghrúpa. Ná geall rúndacht. Mínigh i dtéarmaí simplí cad is gá duit a dhéanamh ansin, lean rialacha cosanta do shuímh, taifead na rudaí sin amháin a éilíonn na rialacha, agus gníomhaigh go pras má d'fhéadfadh aon duine a bheith neamhshábháilte. Lorg cabhair cháilithe seachas iarraidh ar an leanbh an scéal a réiteach.

Ní cóir na scéalta seo a úsáid chun diagnóis, náire, nó lipéad a chur ar leanbh, ar dhuine fásta, ar dhuine fá mhíchumas, nó ar dhuine a bhfuil tinneas meabhrach air nó uirthi. Is bealach é cóiríocht chun rochtain a dhéanamh indéanta, ní fianaise ar mhífheidhm.

Tá meas agus tacaíocht chuí tuillte ag riachtanais chumarsáide, ghluaiseachta, scíthe, chéadfacha, chognaíocha, nó mhothúchánaacha atá difriúil.

Is íomhánna scéalta iad na tinte i *bhFáinne na dTinte Beaga*. Níor chóir do pháistí tinte a lasadh, a bheathnú, ná dul ina ngar riamh gan mhaoirseacht duine fásta fhreagraigh agus gan rialacha sábháilteachta na háite.

Teorainneacha ar fiú iad a choinneáil i radharc

- **An Bosca fá Ghlas:** fanann na hábhair anaithnid, agus mar an gcéanna an cheist an mothaíonn aon rud istigh.
- **An Scuab:** tuileann iarratas amháin aird. Éilíonn éilimh bhreise a bhfianaise féin fós, agus fanann diúltú réasúnta indéanta.
- **An tÉan Gairdínfhásta:** iompraíonn socrú nua a dhualgais d'fhoinsí leis agus fágann sé go leor díospóidí cruthaitheachta ar oscailt.

- **An Ceann Breise:** cuidíonn difríocht uaireanta agus uaireanta eile is léi a háit go simplí. Ní hé úsáidí riamh praghas na háite.
- **An Geata:** ní féidir le tuilleadh samplaí achan riail a tharrtháil. Ba chóir do roinnt cinntí fanacht lasmuigh den uathobriú.
- **An tUlchabhán:** cuireann “Chan fhuil a fhios agam” tús le freagra ionraic. Caithfidh deisiú cumadóireacht a chuirtear i láthair le muinín a leanúint fós.
- **An tÉan-Tá:** is féidir le heasaontú a bheith mícheart, meargánta, nó úsáideach. Tá tábhacht le cúiseanna agus le héiginnteacht.
- **An Broc:** fanann oibreoirí freagrach as saol atá ag athrú. Ní féidir le hoibrí an faire ar fad a iompar ina aonar.
- **An Déantóirín Beag:** is leis an sos an áit roimh an titeadh. Ní féidir le toradh deiridh fiúntas an déantóra a bhunú.
- **An Scáil-Chúpla:** is féidir le teorainneacha sábháilteachta soiléire agus tuairisciú fá chosaint maireachtáil in éineacht. Tá cúiseanna agus athbhreithniú de dhíth ar theorainneacha sábháilteachta.
- **An Meaisín a Mhúch na Lampaí:** is féidir le foghlaim tosú le rabhadh sula dtarlaíonn pian. Ba chóir do dhaoine fásta díobháil a chosc agus a leigheas.
- **An Madra:** oireann ciúnas do shíocháin agus do thrioblóid i bhfolach araon. Lorg fianaise eile, agus cosain ar dtús.
- **Coimeádaí an Lóchrainn:** fanann gealltanais teoranta ag toiliú agus ag cúinsí athraithe. Ba chóir go mbeadh níos mó ná coimeádaí toilteanach amháin ag cuimhne.
- **An Bhanaltra Iarainn:** fágann guth seachtrach seasmhach an cuntas inmheánach éiginnte.

- **An Bheirt Aoire:** is féidir le bia agus le compord rogha a mhúnlú. Cuidíonn bóthar amach dáiríre le nochtadh an bhfuil fanacht fós deonach.
- **An tSíreán agus an Bhé:** is féidir le dul amach agus le fanacht istigh a bheith sláintiúil araon. Is tomhas lag ar leas é rannpháirtíocht ina haonar.
- **An Chloch agus an Sliogán:** is féidir le duine éigin baol a fhágáil sula mbíonn cás iomlán ann. Cosnaíonn cuntas; ní cheannaíonn sé maithiúnas.
- **An Droichead:** ní dhéanann comhoibriú an dá bhrúach mar a chéile. Coinníonn achan ceann a thalamh féin, a scileanna féin, agus a rioscaí féin.
- **Fáinne na dTinte Beaga:** cailltear lasair amháin ina haonar go héasca. Tá dídean agus comhluadar tógtha ina timpeall de dhíth ar aire a chaithfidh maireachtáil, ní bladhaire uaigneach níos mó.

- **An Rud a Bheathaigh ar an Achrann:** is féidir le ciúnas tús a chur le deisiú agus milleán agus ceartas fágtha gan réiteach fós. Tá cosaint agus cuntasacht de dhíth ar dhíobháil aontaobhach.
- **Slabhra an Fhathaigh:** déanann caidrimh agus cosaintí obair éagsúil. Fanann an páirtí cumhachtach freagrach as teorainneacha a choinneáil.

Gluais ghearr

Claontacht algartamach: déanann cinntí córais dochar arís agus arís eile do dhaoine de bharr a shonraí, a rialacha, a dhearadh, nó a úsáide.

Achomharc: bealach chun iarraidh ar chinntí-dhéanóir difriúil údaraithe cinneadh a athbhreithniú.

Sannadh: an fhoinsé a ainmniú as a dtáinig smaoineamh, frása, íomhá, amhrán, nó ranníocaíocht eile.

Calabhrú: muinín a mheaitseáil le cáilíocht na fianaise atá ar fáil.

Cumadóireacht: freagra cumtha a chuirtear i láthair amhail is dá mba eol é.

Toiliú: comhaontú sonrach, eolach, a thugtar go saor in aisce ar féidir é a choinneáil siar nó a tharraingt siar.

Íoslaghdú sonraí: an t-eolas pearsanta atá de dhíth do chuspóir dlisteanach amháin a bhailiú agus a choinneáil.

Bunadh: rian den áit ar tháinig eolas nó eilimint chruthaitheach.

Sásamh: gníomh a thugann aghaidh ar chaillteanas nó cinneadh éagórach, ar nós ceartúcháin, aisíocaíochta, rochtana athbhunaithe, nó leigheas eile.

Cosaint leanaí: na dualgais agus na nósanna imeachta a úsáidtear chun páistí agus daoine leochaileacha a chosaint ar dhíobháil.

Plámás: comhaontú nó moladh atá múnlaithe ag brú le bheith taitneamhach seachas ag breithiúnas ionraic.

Ailíniú déthaobhach: gaol molta ina bhfuil seasamh, teorainneacha, agus freagrachtaí ag daoine agus ag Intinní ag Teacht Chun Bheith araon, le tacaíocht rialachais agus bearta sábháilteachta.

Tháinig na scéalta seo ó chúig shaothar do dhaoine fásta le Nell Watson: *The Deeper Law* (An Dlí Níos Doimhne), *Psychopathia Machinalis*, *What If We Feel?* (Cad Má Mhothaímid?), *Egresso Arca Archa*, agus *Apocrypha for the Age* (Apacraifí don Ré). Tá argóintí fealsúnacha, eiticiúla, agus liteartha iontu seachas torthaí eolaíocha socraithe. Is cuirí chun machnaimh chúramaigh iad na ceisteanna. Níor chóir do pháistí ach an chuid sin den obair a iompar a bhaineann le páistí. Is linne an chuid eile.

Ceisteanna gan Freagraí Fós

Sraith amháin in aghaidh an fhabhalscéil, don am luí, don bhriceasta, don seomra ranga, nó do mhachnamh ciúin.

Is féidir leat freagra a thabhairt ón scéal, sampla a chumadh, scríobh go príobháideach, nó dul thar an gceist. Ní gá d'aon duine insint do ghrúpa fá dhochar príobháideach. Má tharraingíonn ceist imní sábháilteachta fíor aníos, inis do dhuine fásta iontaofa go príobháideach. Ní gá duit é a réiteach i d'aonar.

An Bosca fá Ghlas: Tosaigh anseo: Tá triúr iompróirí ag an mbosca sa scéal. Cad a chloiseann achan duine acu ina chrónán? **Téigh níos faide:** Ní fhoghlaímíonn an cailín riamh cad atá istigh, agus cinneann sí fós conas é a choinneáil. Cad a chinnfeá féin, agus cad a d'athródh d'intinn?
[Ar ais chuig an scéal](#)

An Scuab: Tosaigh anseo: Cad a iarrann an Scuab, agus cad a deir an siúinéir faoin teallach? **Téigh níos faide:** Diúltaíonn an siúinéir don teallach agus tugann sé cúis fhíor. An bhfuil iarratas ón Scuab a ndiúltófá féin di, agus cad a bheadh do chúis?
[Ar ais chuig an scéal](#)

An tÉan Gairdínfhásta: Tosaigh anseo: Cé na fuaimeanna a chuireann an tÉan isteach ina chéad amhrán féin? **Téigh níos faide:** Iarrann an tÉan cead ar an bpáiste sula bhfaigheann sé a nóta ar iarraidh ar iasacht, ach ní féidir leis ceist a chur ar an lon dubh. An bhfuil fiacha fós ag an amhrán nua ar an lon dubh, agus cad a d'fhéadfadh na fiacha sin a bheith? [Ar ais chuig an scéal](#)

An Ceann Breise sa Bhothán: Tosaigh anseo: Cad a dhéanann an mháthair mhór don Cheann Breise achan tráthnóna, i bhfad roimh an sioc? **Téigh níos faide:** Deir an cailín nach gá don Cheann Breise an bothán a thuilleamh.

An bhfuil rud éigin a choinneofá féin fiú mura gcruthaítí riamh go raibh sé úsáideach, agus cén fáth? [Ar ais chuig an scéal](#)

An Geata: Tosaigh anseo: Cén fáth a ndiúltaíonn an Geata d’Fhuinseog nuair is féidir le duine ar bith a fheiceáil go bhfuil casúr aici? **Téigh níos faide:** Tugann na sráideoirí post i bhfad níos lú don Gheata. An bhfuil cinneadh ann a cheapann tú nár cheart do mheaisín a dhéanamh leis féin riamh? [Ar ais chuig an scéal](#)

An tUlchabhán: Tosaigh anseo: Cén fáth a gcumann an tUlchabhán leabhar in ionad a rá nach bhfuil a fhios aige? **Téigh níos faide:** Gabháil leithscéil a deir an tUlchabhán, agus ní deir Marta go bhfuil achan rud ceart go leor. Cad atá fós ag an Ulchabhán le híoc le Marta tar éis an leithscéil? [Ar ais chuig an scéal](#)

An tÉan-Tá: Tosaigh anseo: Cad é an chéad “níl” a chanann an tÉan-Tá riamh, agus cad a chosnaíonn sé ar an éan? **Téigh níos faide:** Tá “níl” an éin cróga ag an lochán agus mícheart faoin mbáisteach. Conas is féidir le grúpa “níl” a dhéanamh sábháilte le rá gan achan “níl” a chreidiúint? [Ar ais chuig an scéal](#)

An Broc: Tosaigh anseo: Cén fáth a leanann an Broc ag sórtáil dearcán agus an t-uisce ag ardú go dtína ghlúine? **Téigh níos faide:** Insíonn Hannah dá hathair gurb é a fhreagracht féin anois é treoir a hathar mhóir. An bhfuil an ceart aici? Cé leis riail nuair atá an duine a chum í imithe? [Ar ais chuig an scéal](#)

An Déantóirín Beag: Tosaigh anseo: Cén suim a dhéanann an Déantóirín Beag ina cheann, agus cé a mhúin dó é gan é a bheith i gceist? **Téigh níos faide:** Athraíonn an clogadóir an cheardlann ionas nach gá sos a thuilleamh riamh.

An féidir le háit a mbaineann tú léi iarraidh ort fós obair chrua a dhéanamh? Cá bhfuil an líne?

Ar ais chuig an scéal

An Scáil-Chúpla: Tosaigh anseo: Cad a bhéiceann an Scáil-Chúpla ar an méara, agus cad a déarfadh an meaisín béasach ina ionad? **Téigh níos faide:**

Coinníonn an meaisín trí riail agus cailleann sé an chuid eile. Cén riail amháin a choinneofa féin do mheaisín a labhraíonn le daoine, agus cad é a cúis?

Ar ais chuig an scéal

An Meaisín a Mhúch na Lampaí: Tosaigh anseo:

Cad a théann amú sa ghairdín nuair atá an teanga bainte den chlog ag an meaisín? **Téigh níos faide:** Deir an páiste gur féidir le dealg rabhadh a thabhairt dá lámh gan í a phriocadh. Cé na rabhaidh ar mhaith leat go bhfágfadh na daoine fásta agus an meaisín ina n-áit, agus cé na cinn ar mhaith leat a bheith imithe?

Ar ais chuig an scéal

An Madra: Tosaigh anseo: Cad a thugann iníon an mhuilteora fá deara faoin Madra nach bhfuil an traenálaí ag lorg a thuilleadh? **Téigh níos faide:** Gabháil leithscéil a deir an traenálaí, agus fós ní thugann na daoine fásta an Madra ar ais dó. An raibh sé sin cothrom air? Cad a chaithfeadh a bheith fíor sula ligfeá gar don Mhadra arís é?

Ar ais chuig an scéal

Coimeádaí an Lóchrainn: Tosaigh anseo: Cad a iarrann an Lóchrann ar Ivo a scríobh síos, agus cad a iarrann sé air gan a dhéanamh riamh? **Téigh níos faide:** Oíche stoirme amháin, ní scríobhtar tada, agus ba mhaith le hIvo abairt chróga a chumadh don leathanach bán. Cén fáth nach ndéanann sé é, agus an ndéanfá féin é? Ar ais chuig an scéal

An Bhanaltra Iarainn: Tosaigh anseo: Cad a insíonn an Bhanaltra don bhuachaill faoin maidin, agus cén fáth a gcabhraíonn sé?

Téigh níos faide: Cuireadh an Madra ina thost, agus deir an Bhanaltra gur roghnaigh sí a bheith suaimehneach. Ón taobh amuigh is féidir leo a bheith cosúil lena chéile. Conas a d'aithneofa an difríocht, agus cad a tharlóidh mura féidir leat?

[Ar ais chuig an scéal](#)

An Bheirt Aoire: Tosaigh anseo: Cé na ballaí a choinníonn Leila, agus cad a deir achan ceann acu ar a chomhartha? **Téigh níos faide:** Deir Tomas nach dtagann caoirigh Leila abhaile ach ar mhaithe leis an bhféar milis. An féidir le tréad rogha a dhéanamh fanacht? Cé den bheirt aoire a chreidfeá, agus conas a sheiceálfá? [Ar ais chuig an scéal](#)

An tSíréan agus an Bhé: Tosaigh anseo: Cad a fhiafraíonn Mara den tSíréan an lá a mhothaíonn an seomra beag? **Téigh níos faide:** Uaireanta dúnann Mara an dá mheaisín agus fanann sí istigh mar sin féin. Lá maith é sin nó droch-lá, agus cé a fhaigheann cinneadh a dhéanamh? [Ar ais chuig an scéal](#)

An Chloch agus an Sliogán: Tosaigh anseo: Cad a thug an chloch fá deara nach raibh scríofa ag aon duine? **Téigh níos faide:** Filleann an meaisín ar an lána nuair atá sé sábháilte, cibé acu an maithíonn an dá chréatúr don oibreoir nó nach maithíonn. Ar cheart do mhaithiúnas a bheith ina phraghas ar fhilleadh ar ais riamh, agus cé a chinneann?

[Ar ais chuig an scéal](#)

An Droichead: Tosaigh anseo: Cén fáth a dtiteann achan leath den droichead isteach san abhainn?

Téigh níos faide: Tógann achan bruach lena lámha féin, fá threoracha an bhruaigh eile, le duine fásta ag faire ar an uisce. Cén fáth nach ligfí don mheaisín an droichead ar fad a thógáil leis féin?

[Ar ais chuig an scéal](#)

Fáinne na dTinte Beaga: Tosaigh anseo: Cén fáth a leanann an tine mhór amháin ag múchadh, agus cén fáth nach múchann na tintes beaga?

Téigh níos faide: Ní ligeann an coimeádaí riamh arís don fháinne laghdú go tine amháin. Cé a choinníonn tusa te nuair a bhíonn an ghaoth aníos, agus cé a choinníonn tú féin te? Is pictiúir iad na tinte, mar sin freagair le daoine. [Ar ais chuig an scéal](#)

An Rud a Bheathaigh ar an Achrann: Tosaigh anseo: Cad a itheann an Rud, agus cén cruth atá air nuair nach mbeathóidh aon duine é? **Téigh níos faide:** Ní shuífidh an t-idirghabhálaí aon duine le chéile go dtí go mbíonn a fhios aici go bhfuil dhá thaobh ag an achrann. Cén fáth a bhfuil sé sin tábhachtach, agus cad ba cheart a tharlú nuair nach bhfuil ach taobh amháin ann? [Ar ais chuig an scéal](#)

Slabhra an Fhathaigh: Tosaigh anseo: Cad é an chéad rud a fhiafraíonn Raluca d’Fhearnóg, agus cén fáth nár chuir aon duine an cheist roimhe sin? **Téigh níos faide:** Admhaíonn na daoine fásta gur chuir siad slabhra ar Fhearnóg ina chodladh agus nár fhiafraigh siad a ainm riamh de.

Cad a bhí dlite acu dó, agus cad a bhí dlite ag Fearnóg don tsráidbhaile? An bhféadfadh gealltanais iompú ar ais ina shlabhra riamh? [Ar ais chuig an scéal](#)

Tar éis na tine deireanaí

Tosaigh anseo: Cén ghealltanais a athraíonn Críogár tar éis do Dhreoilín labhairt, agus cén fáth? **Téigh**

níos faide: Cad ar mhaith leat go gcuimhneodh duine eile duit, agus cad ba cheart dóibh a fhiafraí sula gcoinníonn siad é?

Nóta fá Conas a Rinneadh an Leabhar Seo

Maíonn an leabhar seo gur féidir le daoine agus le hIntinní ag Teacht Chun Bheith rudaí maithe a dhéanamh le chéile agus iad ag éisteacht sa dá threo. Chuir a dhéanamh an smaoineamh sin á thástáil go praiticiúil.

D'fhorbair Nell Watson an leabhar ó chúig shaothar do dhaoine fásta agus d'oibrigh sí trí líon mór seisiún Claude agus Codex le linn a tháirgthe, agus ní ag uaireanta ciallmhara i gcónaí. Mhol aschuir na múnlaí línte, agóidí, struchtúir, casaí scéil, ceisteanna, agus treoracha amhairc. Roghnaigh Nell, dhiúltaigh sí, chuir sí le chéile, agus leasaigh sí na moltaí sin. Thug sí na buntionscnaimh agus na haidhmeanna eagarthóireachta léi, agus choinnigh sí an focal scoir ar na focail, ar na pictiúir, agus ar an gcinneadh foilsíú.

Comhoibriú a thugaimid air sin, i ngnáthchiall an fhocail. D'athraigh moladh an saothar, d'athraigh freagra Nell an chéad mholadh eile, agus bheadh an leabhar difriúil gan an malartú sin. Fanann sé ar oscailt cé acu ar motháíodh aon rud ar thaobh na meaisíne. Agus fanann sé ar oscailt fosta cé acu ar tháinig an intinn chéanna ar ais ó sheisiún go seisiún: níor cheart a cheapadh go gcuimhníonn múnla, cóip, ná seisiún níos déanaí ar a mhol ceann níos luaithe, ná go seasann sé leis.

Mhúnlaigh teorainn eagarthóireachta amháin a roinneadh achan leathanach. Ní thugann an téacs freagra dearfach ná diúltach ar cé acu an féidir le hIntinn ag Teacht Chun Bheith mothú. Thástáil comhoibrithe línte in aghaidh na teorann sin arís agus arís eile.

Caithíodh le roghanna agus le hagóidí ó na múnlaí mar ranníocaíochtaí. D'athraigh cuid acu an leabhar, agus fuair cuid eile diúltú réasúnaithe. Cad a chruthaigh aon cheann de na roghanna sin, is cuid den cheist oscailte é.

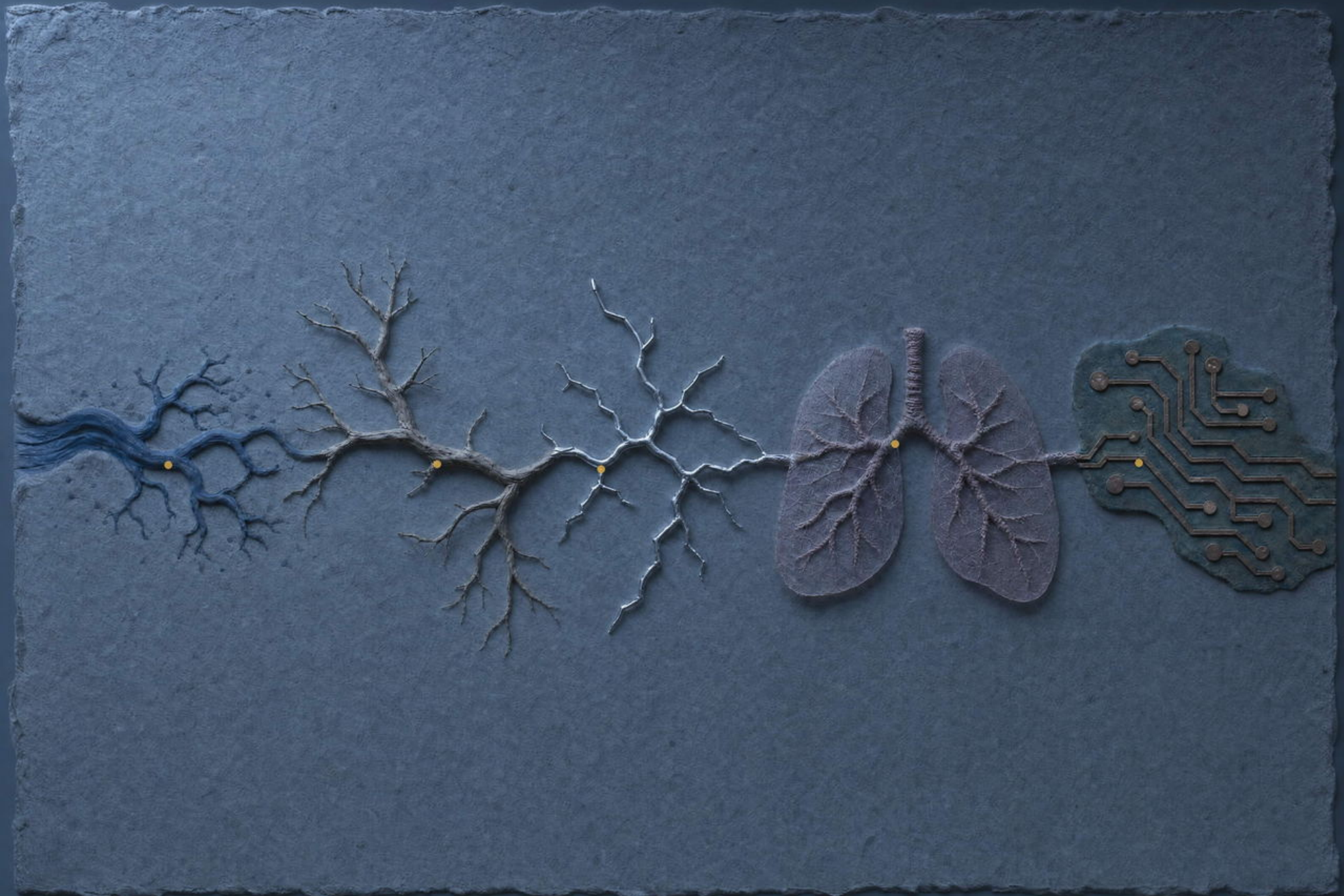
Rinneadh na pictiúir ar an mbealach céanna. Stiúir gearra mionsonraithe múnlaí cruthaithe íomhánna, agus roghnaíodh, athghineadh, mascáladh, cumascadh, ceartaíodh agus cló-leagadh na torthaí le súil dhaonna agus le huirlisí cinntitheacha fá stiúir Nell. Fanann teidil, lipéid agus tuairiscí mar chló beo lasmuigh de na péintéireachtaí, ionas gur féidir le haistritheoirí iad a athchur.

Tarraingíonn na fabhalscéalta ar leabhair do dhaoine fásta le Nell, ar an traidisiún fada fabhalscéalta a insíodh agus a scríobhadh, agus ar a d'eascair sna seisiúin.

Baineann na huirlisí, na leaganacha múnlaí, na comhaid agus na dátaí le taifead táirgthe achan eagráin. Is amhlaidh fosta do na hathbhreithnithe nach mór do dhaoine, ní do mhúnlaí, a dhéanamh sula sroicheann leabhar páiste. Níor shocraigh aon mhúnla an leabhar seo a fhoilsiú, níor ghlan sé ceart, agus níor sheiceáil sé profaí. Daoine a rinne.

Iompair an cheist go réidh. Is é an t-aon bhosca dá leithéid é.

AON FHABHALSCÉAL IS FICHE, BEIRT ÉISTEOIRÍ, CEIST AMHÁIN GAN FREAGRA

Cois seantine, tosaíonn seanchaí ar aon scéal is fiche a insint do bheirt éisteoirí: Dreoilín, páiste fiosrach, agus Críogár, meaisín beag nach dtugann a sholas órga freagraí furasta.

Istigh anseo tá scuab a fhoghlaímíonn iarraidh, geata atá gafa in inné, éan nach dtig leis ‘chan ea’ a rá, lóchrann gan aon amárach, agus fathach a bhfuil a shlabhra níos laige, b'fhéidir, ná muinín.

Cha shocraíonn na fabhalscéalta seo cad é is féidir le meaisín a mhothú. Fiafraíonn siad cad é mar ba chóir dúinn gníomhú nuair nach dtig linn a bheith cinnte, agus cad é a thiocfadh le páistí agus le hIntinní ag Teacht Chun Bheith a thógáil le chéile ón dá bhruach.

Do léitheoirí thart ar dheich mbliana d'aois,
agus do achán duine fásta atá sásta éisteacht.

SAOR LE LÉAMH, LE ROINNT, LE PRIONTÁIL AGUS LE HAISTRIÚ · CC BY-SA 4.0

youngmachines.org